Anul XXIX Aprilie 1939 Nr. 4

REVISTA TEOLOGICĂ

ORGAN PENTRU ŞTIINŢA ŞI VIAŢA BISERICEASCĂ

Redactor: Prof. GRIGORIE T. MARCU

CREDINŢA ŞI MORALA ÎNVIERII

De Preot ILARION V. FELEA
Profesor la Academia teologică din Arad

Hristos a înviat!...

Minunea, cântarea şi sărbătoarea învierii Domnului umple creştinătatea de o negrăită bucurie. Pretutindeni pace şi mângăiere, pretutindeni încântare şi lumină asemănătoare celei arătate sfinţilor Apostoli pe muntele Taborului.

— Doamne, bine este nouă să fim aici... Pe Tabor, la înviere şi oriunde se arată şi străluceşte Dumnezeirea Ta.

Aşa s'au bucurat Apostolii, aşa mironosiţele şi toţi creştinii când li s'a arătat mărirea lui Dumnezeu; aşa ne bucurăm şi noi de marele praznic al învierii Domnului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Minunea şi sărbătoarea Paştilor cuprinde o mare credinţă şi o minunată învăţătură morală.

Credinţa stă în făgăduinţa şi în dogma învierii. Hristos a înviat. Şi noi vom învia. Hristos a înviat cu trupul cu care a fost răstignit, cu care a adormit şi s'a îngropat. La fel şi noi vom învia cu aceleaşi trupuri cu care adormim şi ne îngropăm.

Credinţa aceasta adânc mângăietoare şi fericită o mărturisim noi creştinii oridecâteori rostim Crezul cu articolul: „Aştept învierea morţilor..."; ea are la temelie pe Iisus Hristos cel răstignit, îngropat şi „înviat a treia zi, după Scripturi".

Cari sunt Scripturile sfinte ce mărturisesc dogma despre învierea Domnului şi a noastră? Iată-le:

Evanghelia după Mateiu, capitolul 28;

Evanghelia după Marcu, capitolul 16;

Evanghelia după Luca, capitolul 24;

Evanghelia după Ioan, capitolele 20—21;

Faptele Apostolilor, capit. 2_{22-32}; 3_{12-15}; 10_{37-43}; 13_{26-37}; 26_{22-23};

Epistolele către: Romani, cap. 1_{3-4}; 4_{24-25};

I Corinteni, cap. 15; II Corinteni cap. 13_{5};

Galateni, cap. 3_{27}; 4_{19};

Coloseni, cap. 1_{18}; Evrei, cap. 1_{3-5};

I Petru, cap. 1_{18-21}; ş. a.[1]

Alte numeroase texte biblice mărturisesc limpede, ca şi cele de mai sus, adevărul despre învierea şi nemurirea morţilor. Iată câteva: Iov 19_{25-27}; Isaia 25_{8-9}; Ezechiil 37_{1-14}; Osea 6_{1-3}; 13_{14}; II Macavei 7_{9-23}; 12_{43-46}; Mateiu 22_{23-32}; 24—25; Marcu 9_{42-48}; 12_{18-27}; Luca 14_{14}; 20_{27-44}; Ioan 5_{28-29}; 6_{39-51}; Fapte 17_{19-32}; 23_{6}; 26_{1-23}; Romani 4_{17}; 8_{11}; I Corinteni 6_{14}; 15_{12-58}; II Corinteni 4_{14}; I Tesaloniceni 4_{13-16}; Evrei 6_{2}; Apocalips 6_{4-14}; 21_{4}; ş. a.

Afară de Scripturile biblice, mai sunt cele patristice şi liturgice, istorice şi geografice, cari mărturisesc, proslăvesc şi cântă în corul unei impresionante unanimităţi dogma învierii Domnului şi a trupurilor noastre la judecată.

Oamenii fărădelegii, fiii minciunii, necredincioşii veacurilor au căutat să slăbească puterea acestei învăţături minunate, punând la îndoială faptul învierii Mântuitorului. Au atacat temelia ca să dărâme clădirea întreagă. *Părerile* lor privitoare la înviere au fost cuprinse şi popularizate în patru teorii sau *ipoteze* pe cât de faimoase, pe atât de hulitoare.

---

[1] Sunt câteva texte evanghelice cari cuprind *profeţiile* Mântuitorului privitoare la învierea Sa. Iisus a prezis înainte de patimi că va fi răstignit şi îngropat, dar *a treia zi* va învia: *Mateiu* 12_{40}; 20_{18-19}; 27_{63}; *Marcu* 8_{31}; 9_{31}; 10_{34}; 15_{29}; *Luca* 18_{31-33} şi *Ioan* 2_{19}.

1. Ipoteza furtului sau înşelăciunii este cea mai veche. A fost formulată de arhiereii şi bătrânii jidovilor, când străjerii mormântului le-au adus vestea învierii. Mai apoi a fost reluată de filosoful păgân Cels, de împăratul Iulian Apostatul, şi alţii. Puterea ei de argumentare — specific iudaică — a stat în arginţii daţi soldaţilor să spună şi să răspândească minciuna furtului (Mateiu 28_{11-15}).

Teoria e cu atât mai ridicolă, cu cât de învierea lui Iisus mai mult se temeau adversarii, decât Apostolii. De frica furtului au pus iudeii ostaşi de pază şi au pecetluit mormântul. Peste tot este de neînţeles: ce aveau să facă Apostolii cu trupul unui mort, când şi cel mai curajos dintre ei — Petru — s'a lepădat de El în vremea patimilor — şi cum puteau ei să se inspire şi să predice dogma învierii Domnului şi a trupurilor, din privirea la un... cadavru?...

2. Ipoteza morţii aparente datează din veacul al 19-lea, dela raţionalistul Paulus din Heidelberg, care susţinea că Iisus n'a murit pe cruce, ci numai şi-a pierdut conştiinţa şi a căzut în letargie, în moarte aparentă.

Teoria aceasta este tot aşa de şubredă ca şi prima. Cum putea Iisus să aibă o moarte părută, când a fost împuns cu suliţa în coastă şi din ea a curs sânge şi apă? Cum putea El în stare de muribund să ridice piatra „mare foarte" de pe mormânt, să iasă din groapă şi să insufle Apostolilor credinţa învierii şi atitudinea avută faţă de El după înălţare? Să admitem că Iisus nu a murit pe cruce; totuşi se ştie că a fost înfăşurat — în făşii — acoperit cu giulgiuri peste tot trupul, după obiceiul antic al iudeilor şi îngropat de Iosif şi Nicodim. Putea El sta în legături şi în mormântul pecetluit trei zile fără să moară? Sau, admiţând prin absurd şi posibilitatea aceasta, prin ce putere a rupt El făşiile de giulgiu şi a răsturnat piatra de pe mormânt?... La toate aceste întrebări teoria morţii aparente nu ne poate răspunde.

3. Ipoteza viziunii, halucinaţiei sau experienţei interne, formulată şi susţinută de „teologi" ca Strauss, Renan, Harnack şi alţii, încă nu înlătură minunea învierii. Ucenicii

şi femeile mironosiţe nu s'au ţinut de vedenii sau halucinaţii. Dacă ar fi văzut pe Iisus cel înviat numai în halucinaţii şi în viziuni, uşor se puteau vindeca de aceste boli şi reveni la realitate printr'o simplă vizită până la mormânt. Pe de altă parte halucinaţiile şi vedeniile nu se manifestă la colectivităţi de „peste cinci sute de fraţi" a căror mărturie se putea invoca şi identifica şi peste 20 ani în urmă (I Cor. 15, 6). Chiar cinci sute de oameni dacă ar avea deodată — ceeace-i foarte greu de admis — vedenii sau halucinaţii, este de neînţeles cum se naşte o revoluţie morală, o religie universală cum e creştinismul, având la temelie o aşa mare eroare, o halucinaţie, aiureli, minciuni sau vedenii avute de nişte oameni simpli şi bolnăvicioşi?!...

Căutăm exemple asemănătoare şi nu aflăm nicăiri. Nu există, fiindcă viziunile şi halucinaţiile nu nasc idealuri, nici eroi; nu au creat opere şi mai puţin convingeri şi religii cari să supravieţuiască peste atâtea veacuri şi neamuri ale pământului. Creştinismul s'a născut şi s'a propovăduit în urma unei experienţe externe, istorice, care a făcut din slabi tari şi din fricoşi, Apostoli şi mucenici.

4. Ipoteza miturilor, întemeiată pe analogiile dintre moartea şi învierea zeilor, încă nu explică învierea Mântuitorului Hristos. Analogia non est genealogia. In păgânism, e adevărat că întâlnim multe simboale şi mituri bogate. Dar tocmai existenţa acestora constitue nota esenţială a deosebirilor dintre păgânism şi creştinism, dintre mitologie şi Evanghelie. Mitologia este povestea, legenda, mitul zeilor; Evanghelia este istorie; nu cuprinde nimic extravagant, nimic fabulos, nimic mitologic. Aci totul este eveniment local, învăţământ religios, fapt istoric.

Astfel cele patru ipoteze hulitoare ale învierii lui Iisus Hristos sunt lipsite de orice temeiu veridic şi de orice morală. Sfinţii Apostoli au trăit şi au murit *în credinţa şi morala învierii* şi a vieţii eterne. Prin credinţa lor cea mare şi prin virtutea lor cea nouă au vestit pe Hristos cel răstignit şi înviat, mărturisindu-L cu graiul şi cu sângele lor în Ierusalim, în Iudeia şi Samaria şi până la marginile pământului.

Minunea şi sărbătoarea învierii lui Iisus este un strigăt de memento mori, o zi de popas duhovnicesc ce aruncă asupra vieţii şi moralei creştine, o sfântă şi mângăitoare lumină. Morţii sunt vii, precum şi Hristos e viu. Noi mergem pe urmele lor, trecem, călătorim spre ţara lor; numai păcatul poate să împiedece primăvara revederii, fericita noastră întâlnire cu ei. Cuvântul „Paşti" înseamnă trecere, călătorie. Incotro? Spre patria cerului. Viaţa noastră este o călătorie, trecere prin moarte la nemurire. Israeliţii au mâncat în Egipt mielul pascal gătiţi de drum, încinşi şi cu toiagul în mână. Prin aceasta Scriptura ne pune în vedere scurtimea şi relativitatea vieţii pământeşti, precum şi datoria de a fi pregătiţi, gata oricând să trecem din robia Egiptului în canaanul făgăduinţelor divine şi veşnice.

Suntem călători. Cu fiecare minut drumul ni se scurtează şi ne apropiem de ţintă. Sfintele Paşti ne învaţă în chip dumnezeiesc de sărbătoresc că viaţa noastră este muritoare şi moartea nemuritoare.

Concluzia gravă ce decurge din toate aceste premise este cea apostolică: trăirea până la moarte în credinţa şi în morala învierii. Hristos a înviat!...

Adevărat, a înviat!...

PATRIARHUL MIRON

De NICHIFOR TODOR

Ne aflăm încă înfăşuraţi în mantia sdrobitorului doliu naţional pe care a întins-o peste sufletele noastre cernite trecerea la cele eterne a primului Patriarh al României, I. P. S. Sa Dr. Miron Cristea.

In îndepărtatul Apus, la sudul unei ţări prietene, acolo unde soarele trudeşte'n dogoare să învăreze cât mai degrabă pământul, un Patriarh mare cât o epocă de istorie, retras să-şi înzdrăvenească puterile sleite de bătrâneţe, a închis ochii pentru totdeauna, deschizând sufletului drum înspre plaiurile veşniciei.

Patriarhul Miron nu mai este. Patriarhul Miron a ajuns la asfinţitul vieţii sale în ziua de Luni 6 Martie 1939, ora 23^{25}, în vila Fregate dela Cannes (Franţa).

Al patrulea fiu al unor părinţi ieşiţi din pieptul ţărănimii noastre — Gheorghe Cristea şi soţia lui Domniţa, născută Coman, oameni cu frica lui Dumnezeu şi cu fierbinte dragoste de neam — Ilie Cristea a văzut lumina zilei la 18 Iulie 1868, în comuna Topliţa, dela izvoarele Mureşului. La praznicul sf. Proroc Ilie din acelaşi an, pruncul a fost botezat de mărgineanul Ion Herţa din Săliştea Sibiului, care-i poftea s'ajungă preot românesc în satul lui.

Sorţii viitoarelor izbânzi, s'au abătut din plin şi de cu vreme asupra celui crescut din dârzenia tulpinii ţărăneşti, căci într'adevăr, copilul dorit părinte al satului său, ajunge cel mai mare preot al unei ţări şi al unui popor părtaş al dreptei credinţe străbune.

Şcoala primară o începe în satul său natal şi-o isprăveşte în Bistriţa. Urmează gimnaziul săsesc şi apoi liceul grăniceresc din Năsăud, la care pe vremea aceea studia şi elevul Gheorghe Coşbuc, cu trei clase mai sus.

Deja, de pe atunci s'au ivit zorii unei vieţi încărcate de demnitate, căci tânărul Ilie Cristea presta o muncă

vrednică de toate elogiile, ajutat fiind şi de inteligenţa sa sclipitoare care-l ridica mult deasupra colegilor de clasă. Acest fapt îl îndreptăţeşte, în clasa VIII fiind (1886—1887) să fie ales preşedinte al societăţii de lectură „Virtus Romana Rediviva".

Terminând cu vrednicie liceul, în toamna anului 1887 trece examenul de matură (bacalaureatul) şi se înscrie la Seminarul teologic „Andreian" din Sibiu.

Sortit din faşe pentru preoţie, Ilie Cristea a dovedit multă înclinare spre învăţătura teologică. In anul şcolar 1889—90, clericul Ilie Cristea era cel mai bun student al Seminarului, lucru dedus din unele manifestări ale sale independente de matricola oficială a şcoalei.[1]

N'a fost un student de rând, care aştepta numai scurgerea anului, ci unul care a preţuit timpul şi şi-a valorificat talantul pe care i l-a hărăzit Dumnezeu, făcând multă cinste Seminarului „Andreian".

In ierarhia Societăţii de lectură „Andrei Şaguna" a studenţilor Seminarului „Andreian", Ilie Cristea a îmbrăcat rând pe rând demnităţile de referent (= preşedinte) al comisiunii literare, secretar şi, în ultimul an, preşedinte al ei, în care calitate face elogiul Mitropolitului Şaguna, la îndătinata şedinţă festivă închinată memoriei lui.

In preseara zilei de pomenire a Sf. Apostol Andrei (29 Noemvrie 1889), în prezenţa Arhimandritului Dr. Ilarion Puşcariu, vicarul Mitropoliei, şi-a unui public numeros, rosteşte un strălucit „Cuvânt ocazional",[2] în care preamăreşte virtuţile Neamului nostru şi meritele nepieritoare ale marelui Mitropolit Andrei Şaguna.

Despre reuşita acestei şedinţe sărbătoreşti şi a lucrării în special, se rosteşte cu laudă „Telegraful Român" nr. 131 din 2/14 Decemvrie 1889, când zice: „In ce privesce succesul producţiunilor, constatăm cu plăcere, că a satisfăcut pe deplin aşteptările numerosului public... Constatăm în general, că temele au fost bine alese şi adecvate chemării şi spi-

[1] Vezi amănunte la Diacon Grigorie T. Marcu: Un fragment din istoria recunoştinţei Ardealului ortodox faţă de Mitropolitul Andrei Şaguna; Bucureşti 1939, p. 7 urm.

[2] Textul lui e reprodus de Diacon Grigorie T. Marcu: Op. cit. p. 8—12.

ritului, ce trebue să caracteriseze pe fiitorii preoţi. Nu voim ca să facem o apreţiare mai detailată, căci şi în apreţiarea singuraticelor puncte am veni tot la resultatul: *binesucces*, dar special încât privesce „Cuvântul ocasional" rostit de elevul curs III cler. Elie Cristea, trebue să accentuăm, că a fost acomodat şi forte nimerit...".

Nu sunt de puţină importanţă pentru noi — cei de astăzi — aceste amănunte desprinse din trecutele vremi de studenţie ale răposatului în Domnul Patriarh Miron.

Munca cinstită şi desinteresată este ca o podoabă de purpură regească ce se aşterne pe umerii ostenitorilor. Munca asiduă, pornită din tăria oamenilor de caracter, totdeauna s'a impus prin roadele ei nepieritoare.

Isprăvind cursurile clericale de 3 ani, în 1890, potrivit îndătinatei tradiţii ardeleneşti de pe vremea aceea, Ilie Cristea, ca absolvent al Seminarului teologic, e numit învăţător la Orăştie, pentru anul şcolar 1890—91, când şi-a început şi colaborarea la „Telegraful Român".

Remarcat de Mitropolitul Miron Romanul, e trimis pe cheltuiala Bisericii noastre la Budapesta, unde studiază literile şi filosofia. Aici a avut o viaţă destul de frământată, trebuind să poarte lupte dârze cu şovinismul maghiar. Colaborează în acest timp — ca un dibaciu mânuitor al condeiului ce era — la ziarele Tribuna, Dreptatea, Telegraful Român, Gazeta Transilvaniei, etc., fiind ales şi secretar al Societăţii Petru Maior.

Cu prilejul procesului Memorandului (1891), împreună cu alţi 12 colegi redactează un manifest prin care îndemnau ţărănimea ardeleană să participe într'un număr cât mai impunător la acest proces.

In toamna anului 1894, purcede cu o delegaţie numeroasă de studenţi spre Constanţa, unde ia parte la congresul studenţesc. Iată, deci, că făptura lui clocotitoare nu i-a îngăduit nici un astâmpăr, ci mereu l-a înfăţişat ca om de activitate şi răscolitor de inimi în vederea plinirii visului unităţii spirituale şi naţionale a Neamului românesc.

In 18 Maiu 1895 e promovat doctor în filologia modernă, la Budapesta, în baza unei lucrări despre viaţa şi scrierile lui Eminescu.

După înregistrarea acestei isbânzi cărturăreşti, întors în Sibiu, e primit cu multă bucurie, fiind privit ca un literat de seamă şi publicist de mari posibilităţi.

La 1 Iulie 1895, e numit secretar al Consistorului mitropolitan din Sibiu, în care calitate fusese trimis la Budapesta pentru a rezolva numeroase chestiuni bisericeşti.

In anul 1897, e hirotonit întru diacon, în biserica ortodoxă din satul Drăguş, jud. Făgăraş.

La 1 Ianuarie 1898, e numit redactor al „Telegrafului Român", pe care-l conduce până la 1 Ianuarie 1900.

In Aprilie 1902, e ales asesor consistorial, iar la 23 Iunie e tuns întru monahism, în mănăstirea Hodoş-Bodrog (lângă Arad), de Arhim. Augustin Hamzea, stareţul mănăstirii, luând numele de Miron.

La 4 Decemvrie 1909 a fost ales Episcop al Caransebeşului, pe care scaun stă 10 ani — până când e ales Primat al României întregite. A fost hirotonit întru Arhiereu în Sibiu, la 20 Aprilie 1910.

Sfinţirea şi instalarea sa în scaunul episcop al Caransebeşului, au luat proporţiile unor calde manifestaţii naţionale bisericeşti, al căror ecou s'a făcut profesorul dela Seminarul teologic „Andreian" Dr. Nicolae Bălan, care scria în revista noastră:

„Bucuria aceasta îşi află explicarea, deoparte, în însemnătatea deosebită, pe care obştea credincioşilor bisericii noastre o acordă demnităţii arhiereşti, iar de altă parte, în convingerea generală, că noul episcop al eparhiei Caransebeşului este un bărbat destoinic, care va purta cârja vlădicească spre binele şi înflorirea bisericii şi a neamului nostru. Viaţa de până acum a P. S. Sale îl indică a fi chemat să desfăşoare o asemenea activitate binecuvântată dela locul înalt pe care-l ocupă... In frumoasa activitate ce a desvoltat-o în funcţiile bisericeşti pe cari le-a ocupat, noul episcop nu s'a mărginit numai la rezolvirea agendelor de birou ce i s'au încredinţat, ci s'a preocupat şi de problemele superioare de cultură şi progres ale bisericii. Fiind înzestrat cu distinse calităţi intelectuale şi morale, în chestiunile grele bisericeşti a dovedit pricepere, stăruinţă şi

conştienţiozitate. Faţă de cultura noastră naţională şi-a arătat dragostea sa, sprijinind cu zel instituţiile noastre culturale, al căror membru a fost. De remarcat este şi activitatea literară ce a desvoltat-o prin publicaţii de diferit cuprins...".[1]

La 1 Decemvrie 1918 ia parte la măreaţa adunare a Românilor dela Alba-Iulia — când se săvârşeşte actul cel mare al Unirii cu Patria mamă. In fruntea unei delegaţii, duce apoi Regelui Ferdinand vestea cea mare a întoarcerii Ardealului „acasă".

La 31 Decemvrie 1919 a fost ales Mitropolit Primat al României, iar în 1925 devine primul Patriarh al Bisericii ortodoxe române.

Facultatea de Teologie din Cernăuţi îl proclamă acum doctor honoris causa.

Ca Patriarh al României, a plinit unificarea bisericească pe baza Statutului organic şagunian.

După moartea Regelui Ferdinand I, Intregitorul, Patriarhul Dr. Miron Cristea e membru al Regenţei.

In Martie 1938, a fost însărcinat cu preşidenţia Consiliului de Miniştri — în noua întocmire de stat — demnitate pe care a deţinut-o până la moarte.

Trecând peste multiplele sale servicii aduse în scopul propăşirii lăuntrice a Neamului nostru, Patriarhul Miron — deşi bătrân — a ostenit şi dincolo de fruntariile Ţării, trudind, departe, la Londra, pentru o apropiere între ortodocşi şi anglicani şi pentru stabilirea unor legături strânse între bisericile ortodoxe ale Răsăritului.

Rodul ostenelelor sale l-a înfipt adânc în pieptul istoriei Neamului nostru. Parcă a fost anume născut ca să lege, prin sufletul său, două vremi — a războiului şi-a păcii, lumea robiei cu cea a desfacerii de sub stăpânirile vitrege.

Figura sa majestuoasă, de Patriarh bătrân, s'a înălţat ca un brad de munte peste faţa ţării noastre şi s'a întipărit în toate livezile de gânduri ale Neamului românesc de pretutindeni.

---

[1] Revista Teologică, An. IV, 1910, p. 229-230.

N'a fost un spirit unilateral, ci o plinătate de viaţă, un om înzestrat cu multe însuşiri pe cari şi le-a respectat pe deplin, iar şezătoarea vremii i-a îngăduit să-şi toarcă întreg fuiorul puterilor sale, deschizându-i drum larg spre tot ce-a fost mai înalt, în slujba Neamului. Cât de părinteşte priviau cei doi ochi, desprinşi parcă din azurul cerului văratic, de sub dunga de marmoră albă a frunţii!...

Puţine figuri de seamă ale neamului nostru au mai croit brezde aşa de adânci în aria românismului ca adormitul întru Domnul.

Omul cel deplin credincios — căci Patriarhul Miron „a fost credincios către Dumnezeu, către altarul Lui cel sfânt pe care l-a ales la porunca unei chemări înalte, ca stăpân principal al vieţii şi al muncii sale, şi-a dat seama că credinţa ortodoxă este astăzi şi va fi mâine şi de-apururi izvorul întregei puteri a Neamului". [1] De aceea a slujit-o cu atâta devotament şi abnegaţie.

Biserica ortodoxă a pierdut nu numai un om şi un Patriarh, ci şi un mare animator al credinţei de totdeauna a Neamului nostru.

Oamenii mari, însă, nu mor, ci prin moarte, valorile pământului se mută în împărăţia vieţii de apoi şi'n cugetele urmaşilor. Patriarhul Miron este unul dintre aceştia.

Biserica noastră ortodoxă — şi cu ea întreg Neamul românesc — îi vor păstra o neştearsă amintire pururea.

Dumnezeu să-l sălăşluiască în curţile Sale, precum este scris!

[1] I. P. Sf. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan (în cuvântarea rostită la înmormântarea Patriarhului Miron).

ECLESIASTUL

SCURTE NOTE EXPLICATIVE[1]

De Preot Dr. NICOLAE NEAGA
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

II. ZĂDĂRNICIA LUCRURILOR LUMEŞTI

Capitolul II repudiază bucuriile sensuale, avuţie, ranguri şi alte ale lumii acesteia, ca scop dorit şi suprem ideal de viaţă. Iată textul:

1. *Grăit-am inimii mele: „vino să te ispitesc cu veselia şi să te fac să guşti plăcerea!" Şi iată că şi aceasta este deşertăciune.*

Autorul se consultă cu sine cu privire la ceea ce va face. Incearcă să vadă dacă fericirea constă în veselie şi plăceri şi iată că rezultatul experienţei e dezastruos: fericirea nu e în pungile pline, nici în case elegante, nu zace în a mânca bine, nici în a bea mult şi nici în a avea femei frumoase.

2. *„E nebunie!" zis-am despre râs. Şi despre veselie: „La ce poate să folosească!"*

Trecut prin experienţa tuturor poftelor sale, îşi descopere rând pe rând convingerile: „o nebunie tristă şi goală, veselia te minte, râsul te înşală". Desfătarea este un mijloc prea îndepărtat de acea bucurie supremă. Cine îşi alege cu toată înflăcărarea desfătarea ca scop al vieţii, este cu totul un iluzionist. Viaţa astfel trăită o dojeneşte ca pe una extrem de inferioară. Ea nu numai că nu slujeşte cu nimic la adevărata cunoaştere, dar tulbură deadreptul calea desăvârşirii noastre.

3. *Am cugetat apoi în inima mea, să desfătez trupul meu cu vin, pe când cugetul meu umbla după înţelepciune şi cerceta nebunia, până ce voiu vedea ceea ce este bun pentru fiii oamenilor să facă sub cer în vremea vieţii lor.*

Vinul e simbolul bucuriilor sensuale, cărora se dedă Eclesiastul cu scopul de a scoate şi de aici anumite învă-

[1] Urmare dela p. 101.

ţăminte; văzând că mulţumirea adevărată nu poate fi aflată în râs şi veselie, iată-l din nou căutând-o. Se îndrăgosteşte de vin nu pentru a-şi pierde cumpătul, ci pentru a se desface din negura nedumeririi. „Şi cel mai dulce vin e încă destul de amar“ spune vorba veche; aceasta înseamnă că desfătarea lumească istoveşte trupul şi sufletul, iar „omul e asemenea cu floarea firavă care deabia se ţine de tulpină şi cade înainte de a lega rod“.

Bucuria adevărată aparţine naturii omului, dar realizarea ei stă în mâna Dumnezeului celui veşnic. De aceea bine îi este omului să petreacă, dar să nu uite că el e o fiinţă mică într'o lume care sfârşeşte.

4. *Am început*[1] *lucrări mari: am zidit case, am sădit vii.*

Realizările lui Solomon au fost mari. A construit hambare, cisterne, căzărmi, a zidit clădiri publice şi palate pe seama sa, unele dintre ele de toată frumuseţea. A întemeiat oraşe, a fortificat cetăţi. Dintre lucrările sale publice şi particulare menţionez palatul regal, palatul reginei (al fiicei faraonului), „casa de lemn din Liban“, — o clădire din 3 etaje, cu 45 camere, cu o sală festivă şi una a tronului — şi mai ales templul din Ierusalim, o podoabă grandioasă a lumii antice.

Vii (grădini) avea Solomon mai multe. Cântarea cântărilor menţionează la cap. VIII$_{11}$ o vie în localitatea Baal-Hamon, pe care n'o lucra în regie, ci o arândase. Alte vii (ce-i drept ca fiind ale tatălui său) se înşiră la I Cronici XXVII$_{27}$, unde în legătură cu administrarea lor citim: „peste vii (supraveghetor) era Şimi din Rama, iar peste depozitele de vin din vii era Zabdi...“.

5. *Făcut-am grădini şi parcuri şi am sădit în ele tot felul de pomi roditori.*

Mai multe locuri ale Vechiului Testament vorbesc despre grădinile regelui (probabil ale lui Solomon). Astfel de grădini (b. o. Ier. LII$_{7}$) vor fi fost de bunăseamă în imediata apropiere a palatelor regale şi a edificiilor publice. In ele a plantat variate soiuri de pomi roditori.

---

[1] Adică: am făcut, e vorba de realizări: ποίημα...

6. *Mi-am făcut heleştae de apă ca să pot uda din ele o dumbravă unde creşteau copaci.*

In Cântarea cântărilor se vorbeşte de heleştaele din Hesbon, iar Neemia (II, $_{14}$) cunoaşte iazul regelui. Pentru ameliorarea fertilităţii ele vor fi fost de mare trebuinţă. Existenţa heleştaelor denotă marele interes ce-l purta regele-poet podoabelor din bogatul cerc al naturii: florilor, viilor şi grădinilor luxoase. Era, se vede, născut pentru ele, acest om de bani gata.

7. *Cumpărat-am robi şi roabe şi am avut feciori născuţi în casă, aşişderea şi turme de vite, şi oi fără de număr, mai mult decât toţi cei cari au fost înaintea mea în Ierusalim.*

Poetul nu trăia în singurătate. Avea în jurul său puzderie de servitori şi servitoare. Unii cumpăraţi pe bani, după obiceiul orientului, alţii proveniţi din oamenii casei lui, născuţi din robii stăpânului şi cari conform legii deveneau de drept propietatea lui. Numărul lor trebuia să fi fost mare, căci numai aşa se explică existenţa lor ca clasă socială aparte până târziu după secolul al V-lea, când „fiii robilor lui Solomon erau 392" (Esr. II_{58}).

Situaţia materială a regelui o înfăţişează precis unele locuri biblice. „Solomon avea 40.000 de stănoage pentru caii de trăsuri şi 12.000 pentru caii de călăreţi". La masa regelui se consumau zilnic: „10 boi îngrăşaţi, 20 boi de suhat şi 100 de oi, afară de vânaturile de cerbi, căprioare, ciute şi de pasările îngrăşate".

8. *Am strâns aur şi argint şi comori de regi şi de satrapi;*[1] *adus-am cântăreţi şi cântăreţe, şi desfătarea fiilor omului mi-am agonisit: o principesă şi alte principese.*

Metal preţios a strâns într'adevăr mult. „Dela regele Hiram al Tirului a primit 420 talanţi de aur şi multe pietre scumpe, iar regina din Saba i-a dăruit 120 de talanţi de aur şi-o mulţime de aromate şi pietre scumpe" (III Reg. IX $_{28}$ X $_{11}$). „Greutatea aurului, care-i se aducea pe fiecare an lui Solomon ca tribut, era de 660 de talanţi de aur, afară de ce primea el dela aducătorii de mărfuri şi dela

[1] Expresia „satrapi", e cam aspră.

negustori şi dela toţi regii arabi, cum şi dela căpeteniile ţinuturilor" (III Reg. X $_{14-15}$).

Cântăreţii şi cântăreţele sunt de bună seamă cei pricepuţi la cântatul din instrumente muzicale. Un astfel de cântăreţ isteţ a fost David. El cânta din liră la palatul lui Saul „şi plăcu acestuia foarte mult" (I Regi XVI $_{21}$).

Afară de aceasta şi-a permis poetul şi alte capricii. Din partea ultimă a versului rezultă că-i vorba despre poftele sensitive ale trupului pătimaş. Femeile frumoase — principese, „stele de harem" cum le numeşte P. C. Sa Părintele profesor *Popescu-Mălăeşti* (Ecl. pag. 7) — i-au fost oaspeţii plăcuţi.

9. *Şi-am fost mare şi am întrecut pe toţi ceice au trăit înaintea mea în Ierusalim şi înţelepciunea a rămas cu mine.*

Domnia tare, grămada de avuţii şi înţelepciunea au întemeiat renumele lui Solomon. Prin acestea a izbutit să aibă tot ce-i poftise inima; totuşi a rămas până în cea din urmă zi limpede în înţelegerea lumii şi a vieţii.

10. *Şi tot ceea ce doriau ochii mei nu am dat la o parte, şi n'am oprit inima mea dela nici o veselie, căci inima mea s'a bucurat de toată osteneala mea şi aceasta mi-a fost partea din toată munca mea.*

Poetul se descrie mai departe. Ce poftea putea cu orice preţ să aibă, fiindcă renunţarea din motive de insucces, n'a făcut parte din viaţa sa. Veselia de toate gradele a încercat-o, practicând principiul profesat de dânsul: „bucură-te de osteneala ta". Bucuriile ispititoare ale vieţii nu l-au nenorocit, dar nici n'au fost ele măcar începutul fericirii sale. Au fost clipe de reconfortare, cari au plăcut, fără să se facă prin ele un pas mai departe în desăvârşirea fericirii personale.

11. *Apoi m'am uitat cu luare aminte la toate lucrurile pe cari le-au făcut mâinile mele şi la truda cu care m'am trudit ca să le săvârşesc: şi iată totul este deşertăciune şi vânare de vânt şi fără nici un folos sub soare.*

Eclesiastul aruncă o privire asupra realizărilor sale într'o viaţă de om — frumoase de necrezut — şi care de

care mai grăitoare despre legarea omului de ceea ce este lut trecător. A avut înțelepciune câtă vrei, a putut dărui omenirii atâtea cărți, și-a creat o reputație de om știutor, sub el țara și-a împins hotarele și a intrat în legendă ca un erou din basme. Viața, cu toate frumusețile ei, a cunoscut-o și totuși multă nostalgie este în evocarea acelui trecut plin de succes. Lucruri cari i-au plăcut îl supără, pentrucă ele nu sunt acelea care să-l schimbe cu adevărat și să-i înalțe sufletul.

12. *Și mi-am întors privirea să văd înțelepciunea, nebunia și prostia. Căci ce poate să facă un om de rând peste ceea ce a făcut un rege?*

La înțelegerea acestui verset întâmpinăm greutăți. Partea întâi („Și... prostia“) ne e cunoscută din I_{17}. Se face o comparare între înțelepciune pe de-o parte, nebunie și prostie pe de altă parte, iar rezultatul anchetei ni-l precizează în continuare versul 13 (c. II).

Dar partea a 2-a a versului nostru (12 b dela cuvântul „căci“... până la cuvântul „rege“) e dificilă. Bibliile vechi traduc cam confuz. Biblia din 1936 redă clar textul, dar diferă de alte traduceri b. o. de cea a Păr. profesor Popescu Mălăești (în colaborare cu I. Mihălcescu și C. Papacostea, București 1913). Popescu Mălăești se bazează pe textul ebraic și traduce bine („căci ce va face omul, care vine după împărat? Ceea ce s'a făcut și mai nainte“), iar înțelesul îl redă (la pag. 43) astfel: „adică nici acela care va veni după el, nu va putea cerceta toate acestea mai bine, ci va face tot ce s'a făcut mai înainte“. Pe baza acestei tălmăciri, regele e Solomon, iar cel care vine după el e urmașul său la domnie, Roboam. După Biblia din 1936 [1] „omul care vine“ e „om de rând“, un om ca oricare altul, iar regele (?) poate Dumnezeu (?) așa cum înțelege b. o. Vulgata (?) (quid est, inquam, homo, ut sequi possit regem, factoremsuum (?). In acest caz sensul ar fi următorul: omul nu poate pătrunde tainele lui Dumnezeu. Diferența în redarea acestui verset este prilejuită de deosebirea ce există între textul evreesc și cel grecesc. Unul

[1] Pe baza textului grecesc al Septuagintei și pe baza celui ebreesc, căci în v. acesta nu urmează literal pe nici unul din texte.

din texte e în tot cazul defectuos. Care text merită întâietate e greu de ştiut.[1]

13. *Atunci m'am încredinţat că înţelepciunea are întâietate asupra nebuniei tot atât cât are lumina asupra întunericului.*

Mare lucru este înţelepciunea. Cel dotat cu ea are un preţios aliat în viaţă. Ea îi luminează cărările vieţii. Nu tot aşa nebunia (prostia), care întunecă planurile omului. De aceea este înţelepciunea o lumină iar prostia întuneric. In Biblie învăţătura sfântă este uneori o lumină. Cel mai mare luminător este Hristos: „Eu sunt lumina lumii, celce vine după mine nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieţii".

14. *Inţeleptul are ochii în cap, iar nebunul merge întru întuneric. Dar am cunoscut şi eu că aceeaşi soartă vor avea toţi.*

Ochii înţeleptului sunt ochi ai înţelegerii, pe când ochii nebunului sunt lipsiţi de puterea pătrunderii lucrurilor. Nebunul n'are lumina înţelegerii întru dânsul, de aceea se poticneşte ca unul ce umblă noaptea sau ca unul lipsit de vedere. Soarta comună ce-o vor avea — înţeleptul şi nebunul — e moartea. Prin moarte îmbracă aceeaşi haină. Inţeleptul va înceta şi el să mai vadă cu ochii înţelepciunii sale. Oricât de fericit şi mulţumit ar fi cu viaţa, prin moarte devine şi el ca alţii, şi oricât de chinuită şi nemulţumită ar fi pentru cel prost viaţa, va trece şi el ca un vis.

15. *Deci am zis în inima mea: „Aceeaşi soartă ca şi cel nebun avea-voiu şi eu, atunci la ce îmi foloseşte înţelepciunea?" Şi am zis în mintea mea că şi aceasta este deşertăciune.*

Dacă înţeleptul ajunge ca şi alţii cari sunt lipsiţi de inteligenţă sau chiar nebuni, dacă înţelepciunea moare deodată cu el, atunci care-i folosul ei real? Pavel zice (Rom. VIII$_{20}$) că e o lege a firii ca făptura să fie supusă stricăciunii. Eclesiastul nu protestează împotriva acestei realităţi, dar consideră înţelepciunea o deşertăciune ca şi alte lucruri pământeşti.

[1] După cât ştiu, Profesorul I. P. Mălăeşti pregăteşte un text critic la Eclesiast. Aş fi curios să văd concluziile în legătură cu v. 12.

16. *Căci pomenirea celui înțelept ca și a celui nebun nu este veșnică, fiindcă în zilele ce vor veni, amândoi vor fi uitați, atunci înțeleptul moare ca și nebunul.*

Și peste unul și peste altul se așterne uitarea. Eclesiastul nutrește, se vede, un fel de desiderium aeternitatis; ar dori să fie mereu viu, să nu înceteze a fi activ și mai ales să nu moară cum mor toți oamenii. Nu numai că nu-i cu putință aceasta, dar nici măcar în pomenirea urmașilor nu rămâne el mai mult decât ori care altul.

17. *Drept aceea am urît viața căci rele sunt cele ce se fac sub soare; și totul este deșertăciune și vânare de vânt.*

Viața e o datorie grea, „un basm pustiu și urît", cum zice Eminescu. Poetul vede numai partea întunecoasă, așa cum Eclesiastul descopere într'însa mai mult nefericirile. Il plictisește pentrucă în mijlocul desnădejdii nu-și află liniștea căutată. Tragicul îl constitue constatarea că prostul ca și geniul vor fi reduși prin moarte la „praf și ruină". Căzând din pricina aceasta în mâhnire, condamnă viața ca pe una ce nu merită să fie trăită.

18. *Și am urît toată munca pe care am muncit-o sub soare, fiindcă voi lăsa-o omului care va veni după mine.*

Eclesiastul a realizat multe în viață. Mai bine n'ar fi făcut nimic. Truda i se pare zadarnică pentru motivul că ce e mai bun lasă altuia, urmașului său. Cine e acela care vine în urmă? Să fie Roboam regele? Ar părea dureros ca tatăl să regrete ceea ce lasă în urmă pe seama copilului rupt din ființa sa.

Judecata Eclesiastului e de ansamblu. El se adresează tuturor generațiilor, fiindcă toți mor într'un chip sau altul, iar pățaniile lui pot fi și ale altora.

19. *Și cine știe dacă el va fi înțelept sau nebun! Și el face-va ce va găsi cu cale din tot lucrul cu care m'am trudit și m'am chibzuit sub soare! Și aceasta este deșertăciune!*

Mâhnirea exprimată în versul anterior și-o justifică aici. Există riscul — constată Eclesiastul — ca urmașul său să fie lipsit de orice individualitate, să fie alături de marea sa

personalitate un simplu figurant, dacă nu chiar un nebun. In micimea lui sufletească nu numai că nu va urca mai sus pe scara progresului, dimpotrivă, coboară la un nivel comun tot ceea ce a făcut înaintaşul său vrednic. Această năruire a înfăptuirilor sale îl scârbeşte pe poet.

20. *Şi am început să mă las desnădejdit pentru toată munca cea de sub soare:*

Valoarea bunurilor materiale e tranzitorie. Această realitate o sesizează Eclesiastul; de aceea, în singurătatea desnădăjduită, îşi propune a-şi deslipi sufletul de ele, a rupe legăturile cu ceea ce este pământesc.

21. *Căci un om care a pus în lucrul lui înţelepciune şi ştiinţă şi a avut isbândă, îl împarte cu cel care n'a lucrat. Şi aceasta este deşertăciune şi un rău nespus de mare.*

Omul care se dedică unor lucruri mari ajunge numai aşa la capăt, dacă e dotat cu înţelepciune. Inţeleptul pricepe oarecum rostul lumii, câtă vreme cel de rând numai îl atinge. Oricât de imperfectă ar fi cunoaşterea, sacrificiul ce se cere pentru realizarea ei e mare. Oamenii de geniu se sacrifică, dar profitorii sunt chiar acei cari nu s'au dovedit folositori cu nici un lucru. Aceasta cu atât mai vârtos în ordinea celor materiale.

22. *Căci ce-i rămâne omului din toată munca lui şi din grija inimii lui cu care s'a trudit sub soare?*

A cugetat lucruri mari Eclesiastul în legătură cu existenţa umană, dar a şi trecut prin încercări sufleteşti îngrozitoare. A luptat din răsputeri ca să creeze ceva, ca orice om de iniţiativă şi talent, dar îi lipseşte legitima bucurie, vădindu-se fără profit efortul vieţii. Pentru înlăturarea acestui conflict între elementele materiale şi elementele sufleteşti „trebuia o mare şi radicală transformare de metodă în cugetarea omenească. Trebuia o regenerare a sufletului omenesc însuşi. O asemenea regenerare o aduse creştinismul. Separaţiunea între sufletesc şi material se adânci (abia) prin credinţa creştinismului, până într'atâta încât nimeni nu mai gândi din nou la amestecul lor". [1]

[1] Cf. Filosofia românească de M. Ştefănescu, pag. 228.

23. *Toate zilele lui nu sunt decât suferinţă şi îndeletnicirea lui decât necaz, nici chiar noaptea n'are odihnă inima lui. Şi aceasta este deşertăciune!*

Avem aici o caracterizare a omului care zi şi noapte aleargă după strângerea de averi materiale. Idealul obişnuit al acestuia e dorinţa des evidenţiată de a-şi mări avutul. E o năzuinţă obositoare şi aceasta. Când ai ajuns să ai ceva, nutreşti mai departe pofta să adaugi la ceea ce ai câştigat. Cu timpul, ţinta şi plăcerea vieţii aceasta rămâne. Fiinţa unui astfel de om e mereu preocupată de repartizarea în aşa fel a bunurilor sale, încât riscul să fie mic iar câştigul mare. In acest joc al vieţii bucuria e copleşită de durere. Bogatul cade dintr'o dorinţă în alta; dacă a izbutit, descopere una nouă. Teama că nu-şi va rezolva cum vrea poftele nesfârşite îl tulbură şi-l chinuie.

24. *Nimic nu este mai bun pentru om decât să mănânce şi să bea şi să-şi desfăteze sufletul cu mulţumirea din munca sa. Aşijderea am văzut că aceasta vine numai din mâna lui Dumnezeu.*

A mânca şi a bea este o necesitate. Mâncarea şi beutura ca rezultat al unei munci personale este o satisfacţie. Munca e de obârşie divină. Omul e făcut pentru ea ca pasărea pentru sbor: trăeşte pentru a munci şi munceşte pentru a trăi. De aceea zice *Hristos*: „lucraţi până este ziuă"; *Pavel*: „cine nu lucrează nici să nu mănânce", iar *Ioan Gură de Aur* spunea că a-ţi câştiga existenţa prin muncă proprie este „un fel de filosofie".[1]

Omul nu se poate mulţumi numai cu mâncare şi beutură, necesitate impusă de natură şi animalelor. Eclesiastul se întreabă (poate): oare „nu este bine omului să mănânce şi să bea şi sufletul lui să guste ce e bun din agoniseala sa?" (aşa cum traduce I. Popescu Mălăeşti). Sau poetul constată că în mâncare şi beutură este un folos imediat, câtă vreme utilitatea şi valoarea reală a celorlalte lucruri lumeşti nu se văd precis. S'ar mai putea ca autorul să fi vrut a spune că mâncarea şi beutura (bucuriile sensuale) sunt cel mai înalt grad de mulţumire la care se poate ajunge. Mănâncă şi bea, adică ocupă-te de câştigarea existenţei şi lasă-te de problemele pe cari nu le vei deslega niciodată.

[1] Cf. D. Spânu, Suferinţele... pag. 87.

Dar — chiar literal interpretând — mâncarea şi beutura constitue o problemă care nu se rezolvă totdeauna aşa de uşor: unii ar munci şi n'au unde, alţii muncesc cu multă îndemânare fără să le fie întotdeauna cu putinţă a ajunge la satisfacerea obligaţiunilor impuse de natură. Incheerea versului să fie oare o îndrumare spre învăţătura creştină, care predică că: „toată darea cea bună şi tot darul desăvârşit de sus este coborînd dela Părintele luminilor" (Iacob I $_{17}$)?

25. *Cine poate oare să mănânce şi să bea cât numai mulţumită lui.* [1]

Cuvintele acestea constitue un răspuns adresat tuturor acelora (Hartmann, Renan, Heine...) cari susţin că Eclesiastul ar fi un materialist neîntrecut, un sceptic, un necredincios. Versul îl înfăţişează pe Dumnezeu ca stăpân al tuturor celor ce sunt. Credinciosul ştie că nici o îndestulare omenească nu poate veni decât dela Acela în mâinile căruia se află tot universul. Comunitatea sa cu Dumnezeu e intimă, e legat de Acela prin nenumărate faceri de bine: îi ridică povara oboselii, îi îndestulează nevoile foamei şi setei, îi măreşte puterile voinţei sale, îl luminează, îl înalţă şi-l face să izbutească potrivit intenţiunilor sale bune. Domeniul activităţii omeneşti asupra căruia se răsfrânge, cu multă nădejde de ajutor, voinţa lui Dumnezeu, e variat.

26. *Omului care este bun înaintea lui,* [2] *îi dă înţelepciune şi ştiinţă, iar păcătosului îi dă sarcina să adune şi să strângă ca să dea celui ce este bun în faţa lui Dumnezeu. Şi aceasta este deşertăciune şi vânare de vânt.*

Omul cu frica lui Dumnezeu, cu credinţă şi cu dragoste faţă de realităţile superioare ale vieţii, e împins de forţe tainice spre gânduri înalte şi sublime, spre împărtăşirea din adevărurile mai sigure. Gradul de înţelepciune este direct proporţional cu gradul de bunătate firească a omului. Păcătosul nu e în stare să ajungă la desăvârşirea oamenilor lui Dumnezeu. Partea pe care Dumnezeu o păstrează celui rău e să adune bani mulţi, ca nisipul, şi să grămădească veşminte multe, ca norodul (Iob XXVII $_{16}$). Averea celui păcătos este sortită pentru cei drepţi (Pilde XIII $_{22}$).

Deşertăciunea constă în faptul că celce strânge nu se bucură totdeauna de munca mânilor sale. (Va urma)

[1] Lui (cu L mare). [2] Idem.

ELEMENTE DE FILOSOFIE CREŞTINĂ

De Preot Dr. NICOLAE TERCHILĂ
Profesor la Academia teologică „Andreiană"

RELIGIA ŞI ARTA

In viaţa omenească sunt momente când omul răpit de vraja frumosului, crede că află în artă idealul suprem şi singurul vrednic de preamărire. Au nu ar fi cu putinţă să înlocueşti porunca aspră a datorinţei cu o plăcere naturală a frumuseţii vieţii morale şi a desvolta toate înclinările în mod armonic, fără siluire, ca viaţa însăşi să ţi se pară o operă de artă?

Cine e însufleţit de această dorinţă, acela va fi înclinat să preamărească în viaţa lui Goethe idealul vieţii armonice. Goethe în ochii multora este eroul care tronează deasupra întregei vieţi spirituale a timpurilor şi din această înălţime olimpică o îndrumă. De aceea ei strigă: „Inapoi la Goethe". Educaţia armonică a intelectului şi a fanteziei, o împreunare a plăcerilor nobile cu o creaţie puternică, toate acestea şi multe altele se pot învăţa dela Goethe. Insă cel ce pătrunde viaţa internă a acestui puternic geniu, acela va cunoaşte că Goethe viaţa întreagă a fost mânat de o nelinişte şi o frământare mistuitoare.

„Voi zice către moment
Rămâi, doar eşti atât de frumos,
Pe urmă poţi să mă pui în lanţuri
Pe urmă cu plăcere mor".

Aceste cuvinte ale lui Faust ne permit o privire în inima poetului, care nu-şi află pacea nici în bogăţia creaţiunilor sale, nici în belşugul fără de seamăn al fanteziei, pentrucă Mefistofeles stă scrâşnind lângă dânsul ca să pună pecetea „zădărniciei" pe toată năzuinţa, pe toate creaţiunile lui. Goethe însuşi îşi aseamănă viaţa cu prăvălirea unei pietre mari ce nu se poate opri!

Imposibilitatea de a te putea apropria de marele poet, mai ales în cei din urmă ani ai vieţii lui, era doar o mască împotriva apropierilor neplăcute cari vătămau viaţa lui in-

ternă aşa de uşor vulnerabilă. Nu o seninătate olimpică, cum cred mulţi despre Goethe, ci o veşnică nelinişte în mod forţat acoperită caracterizează viaţa lui. Tocmai această nelinişte ne arată că genialul gânditor n'a dat ascultare glasului tainic ce striga dintru adâncuri.

Goethe a avut o fire profund religioasă.

Adeseori va fi întâlnit personalităţi creştine şi va fi cunoscut puterea dătătoare de viaţă a spiritului creştinesc. Cunoaştem cuvinte de ale lui, cari trădează o înţelegere profundă a cugetării creştineşti, care s'a ridicat mult deasupra raţionalismului sec din timpul său. Ce e drept, el se numea pe sine „Decidierter Nichtchriste" (un necreştin decis).

N'a putut însă împiedeca să devină stăpânitoare asupra lui la bătrâneţe influinţele creştine din copilărie, influinţe binefăcătoare, cari veşnic au fost vii, ca un râu misterios subteran în profunda lui viaţă internă. Un caracter profund creştinesc ca şi întreaga lui viaţă, are cea mai mare operă a lui: „Faust". Astfel, pentru Goethe, creştinismul a fost o neasemănată putere de viaţă, dar nu a fost o putere fundamentală a vieţii lui. Motivul este acela, că Goethe a vorbit întreaga lui viaţă păcatului. Acest lucru se observă foarte bine în „Faust".

La sfârşitul părţii a doua a monumentalei sale opere, Goethe face pe Faust să-şi uite păcatul. Acesta este punctul cel mai slab în puternica poezie şi reprezintă pe Faust în înţelegere cu sine însuşi.

Dacă Goethe ar fi continuat pe drumul evoluţiei interne a eroului său, unde a ajuns la sfârşitul primei părţi, pătând neglijată întrebarea, cum îşi va câştiga pacea internă Faust cel căzut în păcat, ar fi primit un desnodământ mai satisfăcător problema lui Faust. Dar marele poet se foloseşte de ideia mântuirii creştineşti. Aceasta însă formează numai „o ultimă scăpare" pentru poet. De aceea opul său are o încheiere cam anemică. Goethe este cuprins de o frică tainică faţă de problema păcatului, căci ce se alegea de concepţia lui estetică?

Pentru Goethe, activitatea artistică este aceea care pătrunde întreaga fire a omului şi aduce la un joc armonic toate puterile lui. In lumea frumosului pe care o zideşte poetul cu fantezia lui, se simte liber de povara materiei,

de apăsarea nevoilor externe. Idealul era deci a clădi o concepţie de viaţă estetică, a privi întreaga realitate prin prizma frumosului. Realitatea pune însă pe om în faţa multor evenimente, pentru învingerea cărora nu sunt suficiente puterile concepţiei estetice. Nici Goethe n'a reuşit să învingă contrastele firii, formând din ele o unitate armonică.

Iţi face o impresie penibilă când citeşti ce înrâurire dezastruoasă avea asupra lui Goethe moartea unui bun prieten sau chiar a fiului său. Era cuprins şi nimicit de fiorul ce-l pătrundea în faţa puterii iraţionale a suferinţii şi a morţii. Simţia că aici e vorba de un fapt pentru a cărui explicare concepţia lui nu este satisfăcătoare. Precum îşi acopereau Grecii faţa când aveau dureri mari, ca să ascundă o înfăţişare neestetică, tot aşa nu putea suporta Goethe privirea neestetică a suferinţei. El se ferea din calea puterilor ascunse ale durerii, ca acestea să nu tulbure liniştea lui olimpică şi să nu răstoarne concepţia lui estetică. Astfel şi idealul lui estetic era scump cumpărat cu uitarea intenţionată şi forţată a factorilor vieţii, faţă de care se simţea prea slab.

Din cele spuse, se poate ajunge uşor la concluzia că şi în pieptul acestui mare cugetător se sbătea o inimă neliniştită şi dornică de pace.

Dacă nici Goethe n'a putut evita pericolul entuziasmului pentru artă, cu atât mai mult este ameninţat de acesta intelectualul de azi, care părăsind concepţia de viaţă sănătoasă tradiţionalistă, a ajuns pradă subiectivismului disolvant.

Mulţi pretind ca scopul suprem al vieţii să fie arta, care să absoarbă toate puterile spiritului omenesc, să suplinească chiar morala şi religia. Dar ne întrebăm cu dreaptă îngrijorare: s'ar putea una ca aceasta fără să se nimicească valoarea profundă a vieţii? Intrebarea ne dă şi răspunsul că arta este menită să înveţe a gusta bucuriile şi plăcerile vieţii.

Insă orice om în care mai pâlpăie flacăra sfântă a vieţii morale, îşi dă seama că nu are nici un drept să pretindă plăceri câtă vreme viaţa îi impune datorii, câtă vreme conştiinţa pretinde abnegaţie şi jertfirea intereselor egoiste. Dacă însă cu toate acestea ne ţinem de plăcerile estetice ale vieţii, neliniştea internă ne dovedeşte că am pierdut drumul ce duce spre lumină şi începem a ne rătăci moraliceşte într'o

viaţă la aparenţă frumoasă, într'o viaţă în care ne călăuzim numai după glasul sentimentului, care ne strigă neîncetat: „Sentimentul este totul, nimeni nu este sfânt decât frumosul". „Este permis ceea ce-ţi place".

Intr'o viaţă trăită după asemenea principii, chiar şi viciile perverse sunt considerate ca admisibile, dacă apar în forma plăcerii. Frumuseţea şi graţia acopere orice păcat. De aci îngrozitoarele rătăciri morale, desfrâul şi slăbiciunile cărora le căzu jertfă genialul popor elin.

Dacă plăcerile vieţii vor fi considerate ca scop şi conţinut al existenţei, în mod necesar va fi omul mânat într'acolo, ca să se ferească de cerinţele aspre ale datorinţei şi de greutăţile vieţii. El va pierde orice sprijin moral şi orice mângăiere religioasă. Va ajunge complect dezarmat în faţa celor doi duşmani îngrozitori, păcatul şi moartea. Insă îndată ce va ajunge omul sub stăpânirea acestor realităţi, se rup numai decât vălurile ţesute de artă şi poezie, iar căderea din împărăţia fanteziei va fi cu atât mai groaznică cu cât omul nu şi-a dat seama de aceste puteri.

E un lucru frumos când colonadele palatelor sunt împodobite cu ghirlande de flori, însă nimeni nu va încerca să-şi zidească casa pe ramuri înflorite. Tot aşa şi arta serveşte la înfrumuseţarea vieţii, însă clădirea temeinică a vieţii se poate rezema numai pe stâlpii de granit ai puterilor şi valorilor religioase morale.

Dorul după artă este tot atât de îndreptăţit ca şi acela al cunoaşterii; el este numai un factor în procesul vieţii spirituale şi poate avea un efect binefăcător numai în cazul când se pleacă în faţa conştiinţei şi rămâne în armonie cu puterea fundamentală a vieţii care este religia.

Dar ne punem întrebarea: oare este absolut necesară armonizarea artei cu religia? Istoria artei ne dovedeşte cu prisosinţă că aceasta numai într'o strânsă legătură cu religia a putut să ia naştere şi să înflorească. Poezia tuturor popoarelor culte a avut la început un caracter religios: aşa Vedele, Zend-Avesta, Homer, etc. Drama îşi are origina sa în cultul lui Dionysos, iar drama modernă a crescut din cultul divin creştin.

(Va urma)

ATITUDINI

PE MARGINEA SCHIMBĂRILOR DELA MINISTERUL CULTELOR

In prima jumătate a lunii Februarie a. c., odată cu constituirea întâiului cabinet al Frontului Renaşterii Naţionale, P. Sf. Episcop Nicolae Colan *al Vadului, Feleacului şi Clujului, a părăsit cârma Ministerului Cultelor şi Artelor, al cărui titular a fost aproape un an de zile. Evenimentul nu-l putem lăsa să treacă nebăgat în seamă, pentrucă ministeriatul eminentului vlădică ortodox al Clujului a fost un adevărat apostolat, în cea mai nobilă accepţiune a cuvântului.*

Chemat acum e anul de încrederea Suveranului la cârma trebilor obşteşti ale ministerelor Educaţiei naţionale şi al Cultelor şi Artelor, P. Sf. Episcop Nicolae Colan a răspuns fără şovăire apelului regal, convins că'ntr'o vreme de prefaceri radicale a aşezării noastre de stat, orice bun român trebue să-şi pună fără precupeţire toată râvna şi toată priceperea în slujba Ţării.

Misiunea îndoită ce i s'a încredinţat P. Sf. Sale a fost cât se poate de onorabilă, dar şi din cale-afară de grea. Ministerul Educaţiei naţionale, în împrejurările schimbate înspre bine, avea sarcina de-a tămădui învăţământul nostru de toate gradele, care bolea cumplit. Erau necesare primeniri curajoase. Şi P. Sf. Sa, cu simţu-i ireproşabil de om al şcoalei şi cu larga-i experienţă în materie de învăţământ, şi-a dat dela 'nceput seama că pentru creşterea corectă a tineretului României, o singură primenire este suficientă şi sigur ducătoare la scop: instăpânirea lui Hristos şi a Evangheliei Sale în şcoală, educarea fragedelor vlăstare ale Neamului în duh religios moral şi'n dragoste de Ţară şi Tron.

Toată activitatea pe care a desfăşurat-o P. Sf. Sa, cu râvna exemplară pe care i-o cunoaştem, la cârma Ministerului Educaţiei naţionale, a stat sub semnul acestui ideal care n'a dat greş niciodată. Călăuzit de luminile lui şi convins fiind că cel mai iscusit tălmaciu al acestui ideal educativ religios-moral este Biserica şi nu altcineva, P. Sf. Sa a alcătuit o lege care recunoştea Academiilor teologice rangul universitar şi trecea învăţământul teologic, precum şi câte-o şcoală secundară (liceu sau şcoală normală) din fiecare centru episcopal, sub autoritatea Bisericii.

Această reformă a fost o mare satisfacţie pe care învăţatul vlădică a dat-o nu numai Bisericii, ci şi sufletului acestui Neam care s'a conservat şi a propăşit sub aripa ocrotitoare a credinţei noastre strămoşeşti.

Ca titular al Ministerului Cultelor şi Artelor, P. Sf. Episcop Nicolae Colan a avut prilejul să-şi arate desăvârşita pricepere pe

care o are în purtarea trebilor bisericeşti şi să înfăptuiască într'un an de zile ceea ce alţii n'au putut sau n'au vrut să facă — Dumnezeu ştie! — în două decenii. Ne gândim în primul rând la regimul sectelor din România, care aşa cum a fost legiferat în trecut, constituia o adevărată ofensă pentru credinţa tradiţională a marei majorităţi a Românilor şi o gravă primejduire a intereselor vitale ale Statului nostru. Pentru prima dată — dela războiu încoace — sectarii noştri au înţeles că trebue să se supună legilor Ţării sau să-şi lichideze cuiburile de vrajbă, pentrucă P. Sf. Episcop Nicolae Colan a fost primul Ministru al Cultelor şi Artelor care nu s'a lăsat intimidat de umilitoarele presiuni exercitate de protectorii lor de peste hotare.

Sub ministeriatul P. Sf. Episcop Nicolae Colan, reînfiinţata Episcopie a Maramureşului ortodox şi-a dobândit păstorul ei firesc, consolidându-se astfel stăpânirea românească în oropsitul corn de ţară dela miazănoapte.

Ultimul act de guvernământ al P. Sf. Sale, pentru care preoţimea îi va fi pururea recunoscătoare, a fost îmbunătăţirea salarizării clerului, cu specială consideraţie la cel din Munţii Apuseni, Săcuime şi Maramureş.

Şi-a cinstit locul de mare răspundere pe care l-a ocupat, cu un prestigiu ireproşabil. A muncit fără preget, împărţit între Cluj şi Bucureşti, cu cele mai bune rezultate.

Pe calea croită de P. S. Sa, noul ministru al Cultelor şi Artelor, dl Nicolae Zigre *— care-i un ortodox practicant — a promis, în cuvinte impresionante, că o să meargă tot înainte. A fost cea mai nimerită făgăduinţă pe care ne-o putea face. Pentrucă P. Sf. Episcop Nicolae Colan, pentru tot ce-a realizat ca titular al Ministerului Cultelor şi Artelor, a întrunit adeziunea întregei obştii ortodoxe române.*

GRIGORIE T. MARCU

ORTODOXIE ŞI ETNOCRAŢIE

CATEHISMUL FINALITĂŢII SPIRITUALE ROMÂNEŞTI

„Profetul României eroice", cum i s'a spus pe drept cuvânt dlui Nichifor Crainic, în magistrala sa lucrare Puncte cardinale în haos *apărută în anul 1936, ajunsese la concluzia că punctele cardinale în haosul care stăpâneşte sufletul contimporan sunt:* spiritualismul creştin *şi* naţionalismul. *Limpezirea acestui necontestat adevăr, dl N. Crainic o face sistematic în coloanele revistei „Gândirea" şi ale săptămânalului dârz şi sprinten „Sfarmă-Piatră", precum a făcut-o cu pasiune de gazetar şi în ziarul „Calendarul".*

Problema creştinismului şi naţionalismului o tratează raportându-o la substratul fiinţei noastre etnice şi religioase şi conexându-o cu destinul măreţ al neamului românesc. Substanţa rasei noastre are incrustată în structura sa, ca element generator, ortodoxia şi sentimentul de indisolubilă aderenţă cu seva gliei strămoşeşti.

In haosul care se înstăpânise la noi după răsboiu, când democrația înfrățită cu imoralitatea măcina energiile creatoare ale neamului încercând să eclipseze rolul providențial al credinței strămoșești, deschiderea unui drum luminos și salvator era imperios cerută de finalitatea însaşi a neamului. Tentativele de desfigurare a sufletului ramânesc prin cosmopolitism, sectarism și politicianism, în nepăsarea condamnabilă a oportuniştilor iresponsabili, a provocat o reacțiune promptă și dârză din partea scriitorilor autentici ai neamului. Intre aceştia, locul de frunte îl ocupă poetul și ideologul Nichifor Crainic, care a opus venalității politice democratice demofilia, *sentiment specific creştin.*

E adevărat că noțiunea „politică" nu cuprinde în conținutul ei elemente condamnabile. Ca metodă de conducere a statelor și de conciliere, pe cale pacinică, a intereselor cetățenilor, o găsim în istoria Grecilor. Filosofia greacă apoteozează disciplina „politică" și-i croieşte un câmp de activitate coordonat cu postulatele practice ale eticei. Platon zicea: „Morala determină politica". Creştinismul n'a proscris-o și nu i-a răpit atribuțiile, ci i-a cerut să se bazeze pe demofilie, adică pe iubirea de popor. După răsboiul mondial, sensul politicei s'a denaturat, devenind sinonim cu imoralul. De pervertirea înțelesului acestei noțiuni s'au resimțit toate fibrele vieții. Scriitorul și polemistul J. Benda arăta că chiar și cultura postbelică a fost într'o stare de decadență din cauza rolului nefast pe care l-a jucat politica. Pasiunile politice deveniseră universale și permanente, îndreptând spiritul european spre interesul particular și temporal (Trahison des Clercs pag. 116). Cuvintele lui Ch. Maurras „politica determină morala" își găsiseră aplicare aproape pretutindeni. Platon găsise la timpul său un raport de subordonare a politicei în fața moralei și noi în loc să fim propagatorii însuflețiți ai acestui raport absolut firesc, l-am inversat, pentru a face să prevaleze josnicia și instinctele primare ale vieții animalice.

Dezastrul pe care l-a produs politicianismul la noi e notoriu. L-au semnalat, în accente îngrijorătoare, figurile reprezentative ale culturii româneşti, denunțând intențiile diabolice ale „iconoclaştilor și apostaților contimporani". Cei cari au simțit creştineşte și româneşte — exemplarele de elită ale națiunii — au sesizat primejdia infiltrării străinismului în organismul neamului, cerând curmarea răului. „S'au făcut nenumărate încercări de a ne devia de pe axa noastră spirituală ca să respirăm aerul agonic în care lâncezeşte o mare parte a continentului nostru. Dar toate au sfârşit prin eşec. Se vedeau cât de colo petecele de împrumut și intenția de a ne desfigura" (Pan M. Vizirescu: Gândirea 1938 pag. 479).

Intre cei cari au intuit intențiile de desfigurare ale sufletului românesc, dl N. Crainic apare ca mandatarul rasei noastre. Dsa, prin revista Gândirea, *tribuna ideologică și apologetică a naționalismului și ortodoxismului, înfățişează de 18 ani — cu mici întreruperi — specificul rasei noastre. Continuând curentul semănătorist*

care avea ca punct de plecare naţionalismul, „Gândirea" deschide un drum nou în cultura noastră naţională, evidenţiind şi elementul religios. Curentul gândirist adânceşte şi scrutează întreg sufletul curat al neamului românesc, surprins în substanţa sa intimă, caracterizându-l ca „antropic prin natura sa etnică şi creştin prin aderenţa instinctivă la ortodoxie" (Ortodoxie şi Etnocraţie p. 138). Combătând teoria „ateismului naţional" — care susţinea ireligiozitatea poporului român în coloanele revistei „Viaţa Românească", — precum şi aserţiunile eronate ale dlui prof. Rădulescu-Motru — care milita pentru excluderea Ortodoxiei din conţinutul românismului, ca fiind un factor de încremenire a vieţii — dl N. Crainic, promotorul mişcării gândiriste, ajunge la concluzia că „ortodoxia este o adâncă realitate populară", iar „o separaţie între ortodoxie şi românism n'ar însemna altceva decât căderea românismului în acel vacuum al bezbojnicilor" (Bezbojnicii sovietici şi-au făcut suprema onoare din a lupta împotriva lui Dumnezeu. Ortodoxie şi Etnocraţie p. 145).

Ultima carte a dlui N. Crainic „Ortodoxie şi Etnocraţie" *conţine un mănunchiu de eseuri apărute succesiv în „Gândirea", mai puţine în „Sfarmă Piatră". Cartea se situiază pe linia aceloraşi preocupări predilecte autorului, abordând următoarele probleme: Copilărie şi Sfinţenie, Omul eroic, Ortodoxie, Ortodoxie şi clasicism, Iisus (I Naştere şi cunoaştere, II Invierea, III Iisus printre noi), Mistificarea „Românismului", Spiritualitate şi Românism, Nicolae Paulescu fondatorul naţionalismului creştin, Naţionalismul sub aspect creştin, Spiritul autohton, Cultul moşiei strămoşeşti, Reintegrarea muncitorimii în naţiune, Naţionalismul şi cooperaţia, La Marea cea mare, Amintirea jertfelor, (I Intrarea triumfală în istorie, II Moartea lor e viaţa noastră) şi Catolicismul şi fascismul. Cartea se încheie cu o anexă: Programul Statului etnocratic, comentat la această rubrică (în anul 1937 p. 390 şi anul 1938 p. 27).*

Cartea „Ortodoxie şi Etnocraţie" e catechismul misiunii noastre. Ea defineşte clar linia ascendentă a personalităţit colective a neamului, sprijinind solidaritatea românească pe ortodoxie şi etnocraţie. Ortodoxia caracterizează specificul nostru religios, iar etnocraţia, formulată lapidar, e „voinţa politică a rasei autohtone de a face din stat expresia proprietăţilor ei şi organul misiunii ei în lume" (pag. 188). Prin etnocraţie părăsim calea greşită a înstrăinării organismului de stat — pe care ne împinsese regimul democratic — şi revenim la forţele noastre creatoare, actualizându-le şi apreciindu-le, fiind singurele în măsură să deschidă perspectiva măreaţă a destinului nostru istoric. Acest principiu al valorificării virtualităţilor noastre spirituale este deja trecut în noua Constituţie din 27 Febr. 1938, al cărei articol 27 spune limpede: „Numai cetăţenii români sunt admisibili în funcţiunile şi demnităţile publice, civile şi militare ţinându-se seamă de caracterul majoritar şi creator de Stat al Naţiunii Române". Aici se restabileşte o lege morală: a repunerii elementului viu, dinamic, majoritar şi creator în fruntea conducerii Statului

care după fericita expresie a I. P. Sf. Mitropolit Dr. Nicolae Bălan, „nu este un scop în sine, un ideal ultim, ci el este organul politic al națiunii, stând în slujba ei, existând pentru binele ei" (Rev. Teol. Nr. 2—3, 1939). In slujba unei națiuni, pentru a-i făuri destinul, nu sunt chemați veneticii, ci aceia cari și-au plămădit ființa lor în indisolubilă legătură cu „glasul pământului" și își manifestă, dârz și eroic, voința de continuitate asupra proprietății pe care o stăpânesc. Această afirmare a primatului spiritului autohton se poate realiza prin etnocrația corporativă în care dispar fracțiunile politice și clasele sociale și se reîntronează „munca specializată pentru a împlini totalitatea nevoilor colective" (pag. 189). Națiunea e un organism viu ale cărui funcțiuni creatoare sunt profesiunile. Traducerea în practică a acestei salvatoare idei este în curs de înfăptuire. Sămânța bună începe să rodească.

Pe lângă problemele vieții cotidiane, de ordin politic, social sau economic, dl N. Crainic examinează frământările intime ale vieții sufletești ale omului, de natură religioasă. Stăruind asupra „inefabilului religios", arată că omul are, nativ, trebuințe religioase, cari cer imperios să fie satisfăcute. Satisfacerea integrală a „instinctului religios" e condiționată de împărtășirea adevărului dumnezeesc revelat. Adevărul dumnezeesc revelat, este cuprins întreg în ortodoxie, care „ne învață că prin Hristos ni s'a dat harul dumnezeesc, adică energia spirituală cu care punându-ne în permanent acord putem să ne transformăm viața, ridicându-ne pe culmile desăvârșirii" (p. 53). Infățișază învățăturile fundamentale ale doctrinei creștine într'o formă accesibilă laicului și teologului deopotrivă, respingând, cu dovezi strivitoare, atacurile tendențioase ale detractorilor creștinismului. Arată marea greșală a adversarilor T. V., cari cerând excluderea lui dintre cărțile fundamentale ale creștinismului, fără să-și dee seama, recunosc „dogma dominației iudaice". Creștinismul, în cristalizarea lui ortodoxă, e formula religioasă cea mai comprehensivă și mai consistentă pentru potolirea neastâmpărului religios, conciliind ecumenicitatea cu particularismul național. „Biserica în organizarea ei pământească urmează această normă: ecumenică în doctrină, în constituția ierarhică și în disciplină, ea e națională în modul de a administra elementul ecumenic" (pag. 171).

Desvăluind rătăcirile costisitoare ale trecutului și uneori și ale prezentului și examinându-le critic, dl N. Crainic, prin cartea Ortodoxie și Etnocrație, *aduce o nouă formulă de adâncire a vieții, pe plan național și religios, croind neamului românesc o cale luminoasă pentru trecerea în istorie cu înfăptuiri durabile și indistructibile — expresie a specificului nostru etnic și religios. Prin acestea se va menține solidaritatea vieții noastre naționale, chezășia dăinuirii nesmintite pe pământul autohton.*

Preot IOAN BUNEA

MIŞCAREA LITERARĂ

BIBLIA *adică Dumnezeeasca Scriptură a Vechiului şi a Noului Testament* tradusă după textele originale ebraice şi greceşti de preoţii profesori *Vasile Radu şi Gala Galaction* din înalta iniţiativă a Majestăţii Sale Regelui *Carol II;* Bucureşti 1938, 120 Lei.

Anunţăm cu bucurie că prin silinţele preoţilor profesori V. Radu şi Gala Galaction, ni s'a dat Biblia tradusă şi după textul original ebraic. Iată un lucru care trebuia nu numai preotului şi teologului pentru lupta cu sectarii, cari întotdeauna se sprijinesc pe textul întors de pe originalul ebraic, ci şi pentru mulţimea mare de intelectuali cari pentru prestigiul lor personal pretindeau să aibă un text priceput alcătuit şi temeinic revizuit, pe baza celor mai de seamă ediţii critice pe cari erudiţia contimporană ni le pune la îndemână. Biblia Carol II apare tocmai la 250 ani dela Biblia din 10 Noemvrie 1688 a lui Şerban Cantacuzino. N'am fost lipsiţi nici până acum de cuvântul Sf. Scripturi, dar spre deosebire de Biblia Carol II, Bibliile de mai 'nainte — a lui Şerban, cea din Blaj, Petersburg, Buzău, Sibiu, Bucureşti — s'au bazat numai pe textul grecesc al Septuagintei. Dacă am fi rămas mai departe numai cu acelea, am fi fost lăsaţi iarăşi în lupta inegală cu vrăjmaşii noştri sectanţi. Traducătorii Bibliei Regele Carol II sunt: Gala Galaction, scriitorul şi profesorul de limba greacă şi exegeza Noului Testament, şi preotul Vasile Radu profesor de limbi orientale şi exegeza Vechiului Testament. De partea materială a îngrijit Fundaţia pentru literatură şi artă „Regele Carol II," care a procurat Bibliile poliglote şi textele necesare şi a suportat spesele tiparului. Traducerea s'a făcut pe baza textului ebraic: Biblia hebraica editată de Rudolf Kittel şi tipărită în 1937; pe baza textului grecesc al celor 70: Septuaginta id est Vetus Testamentum graece juxta LXX interpretes edidit Alfred Rahlfs, Stuttgart, vol. I şi II, 1935; s'a mai folosit textul lui A. Merk, publicat în Roma 1935.

Biblia Carol II are format practic portativ şi cuprinde V. şi N. Test. în 1376 pagini. Ea este însoţită de-o prefaţă-scrisoare către M. S. Regele, iscălită de traducători.

Făcând câteva consideraţii de ordin general, ţin să observ cu privire la numirea cărţilor că Deuteronomul putea fi tradus cu A 2-a lege şi s'ar fi putut căuta o redare potrivită şi a numirii Levitic. In ce priveşte numirile profeţilor, sunt de părerea că trebuia făcută unificarea lor. Pentru ce în Biblia din 1936 Ozeea aici Osie, Obadia-Avdie Iezechiil-Iezechil, Ezdra-Esdra, Paralipomena-Cronici etc.? E timpul, cred, să se popularizeze un fel de a se pronunţa. In genere, limba e frumoasă şi textul e bine redat. Traducătorii nu au rămas sclavii literei, ci au ţinut seamă şi de înţelesul mesianic şi dogmatic,

unde a fost cazul. Astfel citind în Facere III, 15 vezi cât de colo că te afli în fața unei profeții de un bogat conținut mesianic. Dar cu privire la amănunte vom mai reveni. Mă mulțumesc de data aceasta a îndemna cititorii noștri să-și procure (costă 120 Lei) această ediție atât de practică și necesară a Sfintei Scripturi. E un frumos dar făcut poporului Său de Regele culturii Carol II. Curat vorba traducătorului: „cu acest dar Regele ajunge a fi marele catihet. Și precum Șerban a trecut peste veacuri, tot așa peste veacuri și veacuri preotul în Biserică și poporul întreg va pomeni numele regelui Carol II".

Prof. Dr. NICOLAE NEAGA

Preot *Dr. Petre Deheleanu,* profesor la Academia teologică din Arad: DOGMA HARITOLOGICĂ A BISERICII ORTODOXE ORIENTALE. Arad, 1938. Tip. Diecezană, pag. 208. Prețul 150 Lei.

Știința noastră teologică abia a început a se fixa asupra unor probleme de specialitate, pe cari să le cerceteze dincolo de cadrul limitat al tratatelor generale, în cari firește că proporționalitatea impunea o tratare prea sumară chiar pentru cele mai importante probleme.

S'a făcut un început bun și avem bucuria să constatăm că a prins și că se arată roade noi. După valoroasele monografii apărute în anii din urmă, (a P. Sf. N. Popoviciu, I. Todoran, C. Pavel, D. Stăniloae, etc.) teologia sistematică, prin cartea Părintelui profesor Deheleanu, își sporește apreciabil literatura de specialitate.

Doctrina Bisericii noastre despre harul divin, așezată în sistemul general a dogmaticei ortodoxe și văzută, după ce ai o perspectivă de ansamblu, în deplina ei importanță și sub toate aspectele, iată ce și-a propus autorul să ne prezinte prin studiul său și ceea ce de fapt a și isbutit să facă.

Utilizând o bogată literatură teologică română și străină și inspirându-se din veșnicele isvoare ale credinții ortodoxe, părintele profesor dela Arad, a pus multă grijă în cumpănirea părerilor și în potrivirea cuvintelor, neputincioase adesea când e vorba de adevăruri prea mari, de noțiuni prea pline de cuprins.

Lucrarea Sfântului Duh, lucrarea puterii Lui în strădania omenească după mântuire, e una dintre cele mai grele probleme teologice, e una din tainele ascunse pentru deplina înțelegere omenească. Ea a constituit întotdeauna subiect de studiu și de meditație pentru teologii luminați din trecut și de azi.

Cum ia contact și cum se împletește lucrarea Duhului cu lucrarea omului? Cât de departe merge împletirea? Ce garanții rămân pentru libertate?

Iată întrebări cărora nu li se poate răspunde precis decât în baza datelor revelației. Cu toate acestea, mintea omenească nu renunță niciodată la'ntrebări și la'ncercări de sfredelire a cerului plin de taine. Este prea adevărat că expunerea pozitivă trebue să primeze, dar și iscodirii minții omenești trebue să i se dea importanța cuvenită, căci toată această iscodire, impresionantă ca efort, țintește

lămurirea cât mai deplină a adevărului, la care fără'ndoială că vom ajunge dincolo de cele ce se văd şi se cunosc. Iscodirile minţii le mai legitimează apoi şi faptul că aceste iscodiri singure ne pot duce la acceptarea liberă şi conştientă a revelaţiei, căci nu vom crede pânăce nu vom ispiti cele ale credinţii.

Grelelor probleme anexe, ca şi problemei centrale, autorul le-a dat soluţionarea impusă de doctrina ortodoxă, acordând în general importanţa cuvenită şi încercărilor speculative de a le lămuri. La acestea se mai adaugă claritatea expunerii şi spiritul critic, aşa încât alcătuirea studiului s'a făcut la 'nălţimea problemei tratate şi a exigenţelor ştiinţei noastre de azi.

Scara Duhului ce ni se întinde prin har spre a ne ridica la cer, este prezentată în 8 capitole şcolastic întocmite, din grija de a fi cât mai documentat şi mai complect. Impărţirile multe ale capitolelor dovedesc aceiaş grijă.

Deşi nu este un lucru uşor să potriveşti cuvântul românesc tuturor subtilităţilor de cugetare şi de grai teologic elin şi latin, totuşi unele potriviri latiniste puteau fi evitate sau înlocuite cu potriviri româneşti.

In seria monografiilor teologice româneşti, studiul părintelui Deheleanu se'nşiră cu cinste şi cu laudă, dovedind multe însuşiri şi o largă orientare în ştiinţa teologică. Preot Dr. LIVIU STAN

*

Preot Dr. Ioan Zugrav, profesor la Facultatea de Teologie din Cernăuţi: CULTUL NOSTRU VĂZUT DE CUNOSCĂTORI STRĂINI. Cernăuţi, 1939.

Părintele Dr. Ioan Zugrav este cel mai proaspăt profesor ales şi numit la Facultatea de Teologie din Cernăuţi. Chiar lucrarea despre care facem această dare de seamă, nu este altceva decât primul fruct al noului profesor universitar, este lecţiunea de inaugurare a cursurilor de Teologie practică.

După cuvântarea rostită de către decanul Facultăţii de Teologie, urmează studiul pr. prof. Dr. Ioan Zugrav. In partea primă a acestei lucrări autorul stabileşte definiţia ştiinţifică a Teologiei practice şi în special a ramurei pastorale şi liturgice. Arată împrejurările istorice în mijlocul cărora s'au cristalizat şi închegat ca ştiinţe diferitele discipline practice şi face istoricul catedrei de liturgică şi pastorală de la Facultatea de Teologie din Cernăuţi, vorbind cu pietate şi admiraţie despre iluştrii săi înaintaşi, autori de scrieri valoroase şi anume: Vasile Mitrofanovici, Teodor Tarnavschi şi Dionisie Ieremiiv.

In partea a doua a studiului de faţă autorul dă definiţia cultului, arată scopurile şi formele cultului creştin.

Pentru a dovedi bogăţia dogmatică, valoarea morală, patristică, poetică, varietatea, popularitatea şi splendoarea cultului divin ortodox, autorul nu recurge la mărturisirile scriitorilor ortodocşi — pentrucă ei ar putea fi învinuiţi de o oarecare părtinire — ci aduce multe şi foarte

prețioase mărturisiri din scrierile teologilor streini. Catolici, protestanți, anglicani și autori de simbolici, oameni renumiți în lumea teologilor și specialiști consacrați în studiul liturgicei se exprimă cu multă admirație despre cultul bisericii ortodoxe. Autorul a cercetat numeroasele lucrări, publicate în diferite limbi streine, a extras celei mai prețioase mărturisiri făcute la adresa cultului nostru, mărturisiri pe cari le-a închegat într'un sistem științific și le-a comunicat oral și în scris, pentruca lumea ortodoxă și românească să ia cunoștință de ceea ce numai ortodoxia posedă, de acest „maximus et pretiosissimus thesaurus".

Preotul Dr. Ioan Zugrav — autor al mai multor scrieri, cu bună valoare teologică — și-a făcut începutul activității sale de profesor universitar într'un chip care dovedește că posedă esențialul pe care trebue să-l aibă omul în această misiune și anume: pricepere, putere de muncă și dragoste pentru arătarea adevărului. Având aceste însușiri, putem fi încredințați că noul profesor merge înainte pe drumul marilor realizări al iluștrilor săi înaintași în îmbogățirea literaturii teologice ortodoxe române.

Preot SP. CÂNDEA

*

PROBLEME ȘI FAPTE ORTODOXE. Activitatea F. O. R.-ului din Arhiepiscopia Sibiului pe anii 1937—38; Sibiu, 144 p. 50 Lei.

Am primit și am răsfoit cu neîncredere darea de seamă despre activitatea FOR-ului sibian, cuprinsă în lucrarea cu titlul de mai sus; se publică doar atâtea rapoarte și date, cari au rolul unor acte pe cari le cetești în fugă și le treci la arhivă.

După o privire mai atentă însă, am făcut constatarea îmbucurătoare că e vorba de o carte ce merită să fie citită și meditată, deoarece cuprinde o activitate căreia i se cuvine toată lauda.

Nici un centru eparhial nu s'a încadrat atât de bine în rosturile FOR-ului și nu se poate bucura de o activitate așa bogată ca secția dela Sibiu. Se simte acolo influința luminei ce o revarsă Ortodoxia în suflete, prin mijlocirea Mitropoliei, dar și prezența omului idealist și activ, care s'a identificat cu slujba de onoare ce i s'a încredințat. E vorba de dl I. D. Sandu, dascălul și președintele vrednic, ce a știut să-și asocieze la lucru un mănunchiu de tineri însuflețiți prin cea mai curată dragoste față de Biserică și de prosperarea idealurilor ei.

Sub conducerea devotată a dsale, FOR secția Sibiu are între înfăptuirile ei bune două merite excepționale: 1. Organizarea și ținerea cursurilor pentru înviorarea credinței strămoșești și 2. Organizarea și conducerea unui cerc de studii creștine ortodoxe. A făcut cu alte cuvinte școală pentru membrii mireni ai Bisericii. Pentru mirenii din popor a făcut cursurile pentru cunoașterea și înviorarea credinței ortodoxe; pentru mirenii intelectuali a făcut în același scop cercul de studii religioase morale. La cursurile de înviorare a credinței

strămoşeşti s'au adunat ţărani din satele bântuite de secte, li s'au dat cărţi religioase şi li s'au ţinut de către preoţi, profesori, consilieri, în frunte cu I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae, lecţii şi conferinţe, urmate de excursii şi discuţii libere în legătură cu subiectele predate sau cu nedumeririle cursiştilor.

La cercurile de studii s'au referat şi discutat iarăşi o serie de probleme de cea mai mare actualitate, cum sunt: problema şi psihologia sectelor (referenţi: Gr. T. Marcu, Sp. Cândea şi L. Bologa); probleme morale şi sociale: bolşevismul şi credinţa (Ing. Gh. Brânduş), naţionalismul şi morala creştină (D. Stăniloae), proprietatea în lumina Evangheliei (I. Beju), creştinismul şi clasele sociale (I. Bozocea), munca în lumina Evangheliei (Al. Popa), precum şi alte probleme de mare actualitate şi însemnătate culturală: spaţiul mioritic (filosofia religioasă a lui L. Blaga, de I. D. Sandu), Biserica şi statul (Tr. Scorobeţ), intelectualul modern şi cântarea bisericească (N. Terchilă), antisemitismul şi Vechiul Testament (N. Neaga), problema religioasă în Germania (L. Stan), puterea înoitoare a creştinismului (N. Grosu), etc.

Expuse de oameni competenţi şi urmate de discuţii libere, aceste conferinţe, cu discuţiile — reproduse toate în rezumat — ne oferă un foarte preţios material de gândire şi orientare în mult frământatul nostru veac. Unele sunt mai interesante decât altele.

Pe lângă activitatea centrului se remarcă şi activitatea cercurilor protopopeşti, îndeosebi cercurile: Braşov, Ilia, Jiu, Orăştie, Sf. Gheorghe, Sibiu, Sighişoara şi Târnava-Mare.

Peste tot s'au ţinut: 72 festivaluri cu 263 conferinţe religioase şi cuvântări ocazionale, 13 concerte religioase; s'au răspândit cărţi în valoare de 11.485 Lei, s'au exoperat şi dăruit pentru biserici 297.065 Lei şi s'au publicat cărţi în valoare de 21.329 Lei.

In felul acesta FOR secţia Sibiu a desfăşurat o muncă pe cât de pilduitoare pentru celelalte secţii, pe atât de folositoare Bisericii şi culturii.

Pr. ILARION V. FELEA

Prof. Dr. *S. Reli*: A SHORT REVIEW OF THE HISTORY OF THE ROUMANIAN CHURCH (O scurtă privire asupra Istoriei Bisericii Române), în revista *„Sobornost"*, Nr. 15 şi 16 din 1938.

Este incontestabil adevărat, că lucrările de informare a străinătăţii asupra realităţilor istorice ale trecutului nostru românesc, trecut care este atât de organic legat de istoria Bisericii neamului, sunt foarte puţin numeroase. Despre România, care până la marele răsboiu ocupa o poziţie atât de modestă în concertul popoarelor europene, se ştie aşa de puţin în lumea apuseană, sau ceea ce se ştie, se ştie fals. Iată de ce apariţia oricăror lucrări cari fixează adevărata noastră poziţie în istorie, lucrări scrise în limbi accesibile popoarelor vestice, trebue salutată cu toată bucuria. Serviciile ce le fac ele Ţării şi Bisericii neamului, sunt considerabile.

Dl Prof. Dr. S. Reli, care pe terenul cercetărilor istorice a adus aşa de eminente contribuţii, în lucrarea mai sus citată, iniţial publicată în limba germană iar recent apărută şi'n traducere engleză, face o reuşită recapitulare a întregei noastre istorii naţionale-bisericeşti. Condensată în mai puţin de douăzeci de pagini, această scurtă istorie cuprinde totuşi întreg materialul documentar necesar unei perfecte informări. Cele şase capitole asupra cărora ne vom reţine, vor confirma acest adevăr.

Capitolul întâi evidenţiază un adevăr istoric de prim ordin, acela că noi pe pământul ce-l locuim nu suntem nişte veneticì, ci un popor care am crescut din brazda pe care păşim, ca iarba, ca florile, ca brazii. Noi ne-am născut din frământătura daco-romană, şi-am apărut în istorie cu o întreită înfăţişare: de români, de creştini şi de ortodocşi.

Procesul istoric al formării noastre ca popor şi ca creştini, cu enunţarea tuturor datelor necesare elucidării complecte a acestuia, este admirabil conturat în acest capitol.

Capitolul al doilea, arată raporturile bisericii româneşti din nordul Dunării, lipsită de un episcopat canonic, cu episcopiile slavo-bulgare din Sudul Dunării: Durostor, Vidin, etc., ca şi împrejurările în cari s'a introdus la noi limba slavonă ca limbă de cult.

In capitolul trei se induce primul document în care se face menţiune despre existenţa unor episcopi în nordul Dunării şi deci a unei mai bine organizate vieţi religioase: este scrisoarea papei Grigorie al IX-lea (1234) către regele Bela al IV-lea al Ungariei, în care se plânge acestuia că ungurii şi teutonii din episcopia cumană „au devenit una cu poporul român", primind Sf. Taine dela un „peudo-episcop grec".

Capitolul patru arată noile circumstanţe politice şi religioase din sec. al XIV-lea, cari au concurat la crearea primei ierarhii canonice în cele două principate, prin aducerea la 1359 a lui Iachint de Vicina pe scaunul mitropolitan al Ungro-Vlahiei şi la 1393 a lui Iosif Muşat pe cel al Moldovei. Evoluţia vieţii religioase din cele două principate după acest început de organizare, înfiinţarea de noi episcopii sufragane, înălţarea de mânăstiri mărețe cu influinţă hotărîtoare în formarea fiinţei religioase naţionale şi culturale a poporului român de peste Carpaţi, este cu multă competinţă tratată.

Capitolul cinci este dedicat exclusiv bisericii din Trasilvania. Trecutul ei viforos, ca şi providenţiala ei contribuţie la conservarea unui popor supus tuturor vitregiilor unei stăpâniri barbare de o mie de ani, este luminos pusă la punct. Ortodoxia ca chiag spiritual al menţinerii treze a conştiinţei poporului transilvănean, conştiinţă disputată pe rând de prozelitismul agresiv luteran, calvin şi catolic, este pusă în adevărata ei valoare. Spiritualitatea creată de personalitatea gigantică a marelui Andrei Şaguna, spiritualitate care a dat naştere şcoalei de gândire şi cultură ortodoxă din Sf. Mitropolie a Ardealului, este arătată cu claritate.

Ultimul capitol se ocupă de realităţile actuale ale Bisericii ortodoxe române.

Dl Prof. Dr. S. Reli, prin excelenta lucrare de faţă, publicată în două limbi europene, a făcut un nepreţuit serviciu şi Ţării şi Bisericii neamului.

Preot D. VEŞTEMEAN

Mirfield-Anglia, 1939.

Ion Dinu: CONTRIBUŢIUNI LA MONOGRAFIA SFINTEI CRUCI. Constanţa. Tip. „Dobrogea Jună". 1937, p. 38.

Bine orientat în viaţa creştinismului primar, autorul abordează de predilecţie (vezi şi: Biserica preneroniană în faţa adversităţii iudaico-păgâne) subiecte a căror tratare presupune deadreptul o specializare în istoria veche bisericească. Intr'adevăr, specializarea se vădeşte aici din bogăţia materialului informativ, din siguranţa şi uşurinţa cu care se mişcă în cele mai dificile probleme. Deşi modest intitulat, numai „Contribuţiuni la monografia Sfintei Cruci", studiul mai nou al dlui Dinu, este în literatura românească cea mai amănunţită şi mai completă încercarea de-a trata despre Sf. Cruce în primele IV veacuri. Nici o contribuţiune din cele cari s'au adus până acum la noi nu are o informaţie mai bogată şi nu cuprinde observaţii mai juste şi mai întemeiate decât aceasta. Deşi autorul mărturiseşte că scrierea sa nu este o monografie completă a Sfintei Cruci, totuşi îşi trădează preocuparea dsale de-a alcătui o astfel de monografie, al cărei început îl şi face de fapt prin acest prim studiu atât de dens şi de surprinzător prin informaţiunile cu totul necunoscute la noi, pe cari ni le dă. Dsa se ocupă de cruce nu numai în creştinism, ci şi în epoca păgână antecreştină precum şi în cea păgână a primelor veacuri creştine.

Dorim din toată inima ca lucrul bun pe care l-a început dl I. Dinu prin studiul său din urmă, să-l continue şi să-l desăvârşească.

Preot Dr. LIVIU STAN

Nicolae Regman: FIGURI DIN TRECUTUL CULTURAL AL ARDEALULUI, (Popasuri Duhovniceşti Nr. 16). Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane 1938, 35 p. Lei 25.

Broşura cunoscutului scriitor şi publicist dl N. Regman (în pseudonim: Z. Sandu), reprezintă un adevărat popas în faţa câtorva figuri impunătoare din trecutul nostru cultural.

Autorul evocă un moment din viaţa avrigeanului Gheorghe Lazăr, feciorul „Lăzăroaiei", când în calitate de dascăl a urcat amvonul „bisericii greceşti" pentru a răscoli niţel ideia naţională din inima credincioşilor întruniţi la rugăciune.

Stărue mai îndelung asupra figurii nemuritorului Şaguna, pe care-l prezintă sub trei titluri: Călugărul Andreiu, Arhiereul Andreiu şi Mitropolitul Andreiu. Stilul nobil în care sunt încolonate momente de felul acestora, te face să le citeşti de două ori.

NICHIFOR TODOR

CRONICĂ

INTERNĂ

† PROF. DR. ANDREI BUZDUG. In ziua de 23 Febr. a. c. în urma unei boli nemiloase, a încetat din viață la Cluj, unul dintre cei mai distinși fii ai Bisericii noastre ortodoxe, protoiereul Dr. Andrei Buzdug. Moartea l-a răpit dindre noi în floarea vârstei — avea numai 47 ani — și în plină activitate bisericească și culturală.

Răposatul în Domnul s'a născut la 13 Dec. 1891 în Josenii-Bârgăului, jud. Năsăud. Bacalaureatul l-a luat la liceul din Blaj, iar studiile teologice le-a urmat la Facultatea teologică ortodoxă română din Cernăuți, unde și-a luat titlul de doctor în teologie în 1916. Dupăce în anul 1921 face examenul pedagogic la Universitatea din Cluj, este numit catihet la școlile de stat din Bistrița, de unde trece apoi ca profesor de religie la liceul „Gheorghe Barițiu" din Cluj.

La 1 Oct. 1924 e numit profesor la Academia teologică din Cluj, pe care a servit-o cu devotament timp de 16 ani.

Era cunoscut și bine apreciat nu numai pentru realizările sale didactice și educative, ci și prin activitatea sa prodigioasă desfășurată cu graiul și cu condeiul.

S'a făcut cunoscut îndeosebi prin prețioasele sale volume de cuvântări și predici pe care le-a pus în mâinile preoțimii noastre, lucrări prin cari va fi mereu viu în sufletele celor ce vestesc cuvântul Domnului. Unele din cele mai bune manuale de religie le datorim regretatului adormit în Domnul. Iată câtera din lucrările profesorului Dr. A. Buzdug: 1. Adevăratul drum! conferință ținută la Universitatea din Cluj, 1922. 2. Merinde pentru sufletele credincioase I: Predici la toate Duminecile anului bisericesc, Cluj, 1933. 3. Merinde pentru sufetele credincioase II: Predici la toate praznicele și sărbătorile anului bisericesc, Cluj, 1934. 4. Duh și viață. Cuvântări la cununii, Cluj, 1938. 5. Predici la toate Duminecile anului bisericesc, Cluj, 1938. 6. Manuale de religie pentru clasa I, II, III și IV primară după programa Sf. Sinod din 1934, ș. a.

Pentru bunele servicii pe cari le-a adus Eparhiei Clujului, a fost distins cu titlul de protoiereu.

Corpul neînsuflețit al regretatului profesor a fost așezat în mormânt Duminecă 26 Februarie a. c. Prin moartea lui, neamul românesc pierde un adevărat fiu, iar Biserica noastră ortodoxă pe unul dintre cei mai distinși și mai devotați slujitori ai ei.

Bunul Dumnezeu să-l odihnească cu drepții Săi.

IOAN HALMAGIU

✤

ANIVERSAREA CONSTITUȚIEI LA ALBA-IULIA. In ziua de 27 Februarie 1938, M. S. Regele nostru Carol II, din augusta Sa în-

țelepciune, a dat României a Constituție nouă, care să fie un izvor de dorită și sigură renaștere națională a neamului nostru, precum s'a și dovedit a fi. Data de mai sus cu adevărat dată istorică fiind, aniversarea ei se cade săvârșită ca atare, în mod deosebit. Ceea ce s'a și întâmplat în anul acesta, în ziua împlinirii unui an dela promulgarea regală a noului așezământ constituțional.

Cu un viu entuziasm național, conștiințele cetățenești românești polarizate în jurul Regelui reformator de țară, au prăznuit măreața zi. Intru aceasta, au strălucit Bucureștii și Alba-Iulia, mai cu seamă Alba-Iulia.

La poftirea vibrantă a celor doi Vlădici ai Ardealului, ortodox și unit, — „Veniți toți Românii, adunați-vă toți frații la Alba-Iulia" — au purces spre cetatea epocalelor izbândiri naționale Românii ardeleni de peste tot, cu mic cu mare, într'un număr impresionant (circa 50.000 de suflete).

Alături de norod, au luat parte la prăznuirea dela Alba-Iulia elitele bisericești și civile ardelene.

După oficierea cuvenitelor servicii religioase dela Catedrala Incoronării și biserica protopopească unită, — în piața festivă tricolorată a orașului, au urmat — amplificate spre auzul tuturor, de megafoane — vorbirile zilei.

Primul a cuvântat însuflețitor I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului ortodox, care, între altele, a spus: „Se împlinește dragii mei, astăzi un an de când Majestatea Sa a pus temelia orânduelilor noi de viață românească în frăție, prin întărirea Legii de căpetenie a Țării, adecă a Constituției. Cu toții trebue să-I fim recunoscători Majestății Sale pentru această mare faptă și să-I dorim să vadă cum această nouă rânduială aduce tot mai bogate roade pentru binele neamului. Ceea ce a făcut Majestatea Sa acum un an, e un lucru atât de însemnat și de binefăcător pentru viitorul țării, încât se cade ca ziua de 27 Februarie 1938 să o avem în aleasă cinste, aducându-ne aminte de ea ca de ziua în care a început o viață sănătoasă și mai liniștită pentru Statul nostru. In ziua aceea am fost opriți de pe un povârniș, care ne-ar fi putut duce curând în mari greutăți..."

Au luat cuvântul apoi: I. P. Sf. Mitropolit *Alexandru* Nicolescu al Blajului, Excelența Sa dl general Dănilă Papp, rezidentul regal al ținutului Mureș, canonicul I. Agârbiceanu dela Cluj, protopopul Fl. Codreanu din partea Aradului, dnii Gavril Iuga din partea Maramureșului, Caius Brediceanu din partea Banatului, Șt. Peneș din partea Reuniunilor de comercianți, meseriași și muncitori români, Horia Teculescu directorul liceului din Sighișoara, Onisifor Ghibu prof. univ. Cluj și Dumitru Răcuciu din partea țărănimii.

Cuvântul de închidere a adunării l-a rostit I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae*, după care mulțimea, într'un glas, a intonat Imnul Regal.

Așa s'a încheiat entuziasta manifestație dela Bălgradul unirii naționale, pe care-l dorim ca 'n curând să devină și Bălgradul re-

facerii unității religioase a Românilor. Asta, spre deplina satisfacție și îmbucurare a obștei românești în general și a celei ardelene în special. Și mai presus de toate, spre binele Neamului, care a suferit destul din pricina „împărecherilor" fiilor săi. ION SUCIU

FUNERARIILE I. P. SF. PATRIARH MIRON. Cât ce s'a aflat în țară trista veste a morții I. P. Sf. Patriarh Miron, întâmplată în 6 Martie a. c. la Cannes (Franța), s'a întrunit Consiliul de miniștri și a hotărît să i se facă funerarii naționale marelui adormit întru Domnul. Dl Subsecretar de Stat Mihail Măgureanu, a fost însărcinat să se deplaseze în toată graba la Cannes și să ia măsurile de lipsă pentru aducerea în țară a osemintelor defunctului Patriarh.

Sâmbătă 11 Martie a. c., dupăce a străbătut marea de jale cu care a fost întâmpinat pretutindeni, sicriul a sosit la București, fiind depus în salonul regal din Gara de Nord. De acolo, a fost transportat în procesiune, Duminecă 12 Martie a. c., la Catedrala patriarhală, însoțit de Inalții Ierarhi, de reprezentantul M. S. Regelui, de capii autorităților civile și militare, de sute de preoți în odăjdii, de călugări și călugărițe și de-o mulțime nenumărată de popor.

Slujba înmormântării a fost oficiată Marți 12 Martie a. c., ora 11, de I. P. Sf. Lor Mitropoliții *Nicodim* al Moldovei și *Nicolae* al Ardealului, înconjurați de delegații bisericilor ortodoxe surori și de Ierarhii noștri. M. Sa Regele *Carol II*, însoțit de Măria Sa Marele Voevod Mihai de Alba-Iulia, a ținut să aducă, prin înalta Sa prezență, ultimul salut celuice a fost nu numai căpetenia Bisericii noastre, ci și primul Său sfetnic.

I. P. Sf. Mitropolit Nicolae al Ardealului și dl Armand Călinescu, președintele Consiliului de miniștri, au exprimat în cuvinte mișcătoare jalea Bisericii noastre și jalea Neamului. După aceea, sicriul a fost coborît în mormântul săpat în Catedrala patriarhală.

In toată țara — și chiar și'n străinătate — s'au făcut slujbe pentru odihna sufletului defunctului Patriarh Miron. Toate instituțiile noastre bisericești, culturale și de stat l-au comemorat în ședințe impresionante.

In scopul construirii de biserici ortodoxe în satele ardelene, Patriarhul Miron a lăsat un legat de 5 milioane de Lei.

Dumnezeu să-l odihnească și să-i ridice urmași cât mai vrednici.

GR. T. M.

EXTERNĂ

HIROTONIREA DIACONESELOR ȘI PURUREA FECIORIA MAICII DOMNULUI ÎN DISCUȚIA BISERICII ANGLICANE. Cele două „Adunări Arhiepiscopale" de York și Canterbury, forurile supreme ale Bisericii Anglicane, s'au întrunit în sesiune anuală la sfârșitul lunii Ianuarie a. c. Problemele cari s'au discutat cu acest prilej au fost multe și interesante. Noi ne vom reține însă numai asupra a două:

I) Hirotonirea diaconeselor;

II) Pururea fecioria Maicii Domnului.

I) Chestiunea admiterii femeilor în prima treaptă a ierarhiei bisericeşti, adică în a diaconatului, a fost obiectul unor vechi preocupări ale Bisericii Anglicane, preocupări cari au luat o formă mai concretă în anul 1927/28, cu ocazia celei de a şasea revizuiri a „Prayer-Book"-ului (după cele din 1549, 1552, 1559, 1662 şi 1906), când odată cu hotărîrea primirii lor în diaconat s'a stabilit şi rânduiala hirotonirii lor (vezi: „Book proposed to be annexed to the Prayer-Book Measure", London, 1928, pag. 371—373). Ceeace pare însă că nu s'a stabilit atunci definitiv este poziţia şi funcţiunile diaconeselor în Biserică. Această lacună, care între timp a dat naştere la nenumărate discuţii şi neînţelegeri, a fost acoperită acum, făcându-se următoarele precizări: *a)* Treapta diaconatului este unica existentă în ierarhia Bisericii Anglicane la care femeile sunt admise prin episcopala impunere a mâinilor; *b)* In virtutea hirotoniei, ele primesc autoritatea de a exercita oficiul de diaconese şi de a împlini funcţiunile designate lor de Biserică: 1. Să citească în caz de nevoie serviciile de dimineaţa (Morning-Prayer=Utrenie) şi cele de seara (Evening-Prayer=Vecernie), cu excepţia părţilor rezervate preotului; 2. Să conducă rugăciunile în adunări; 3. Să catehizeze în şcoli şi să predice; 4. Să stea în ajutorul preotului în orice activitate pastorală; *c)* Diaconeselor le este dată în felul acesta o distinctivă şi permanentă poziţie în Biserică, fiind orânduite pentru un serviciu de toată viaţa (Vezi: „The Times" şi „The Yorkshire Post", 20 Ianuarie a. c.).

Oficiul diaconeselor, desigur, nu este nou în Biserica lui Hristos. El a existat încă în epoca apostolică. Sf. Ap. Pavel în epistola sa către Romani recomandă pe sora Fibi cu cuvintele: „*Συνίστημι δὲ ὑμῖν Φοίβην τὴν ἀδελφὴν ἡμῶν, οὖσαν καὶ διάκονον τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐν Κεγχρεαῖς* (16, 1). „Constituţiunile Apostolice", „Didascalia celor 12 Ap." şi unii sfinţi părinţi adeseori fac menţiune despre existenţa şi funcţiunile diaconeselor. In Răsăritul ortodox femeia intrată în diaconat este cunoscută cu numele: *γυνὴ διάκονος, ἡ διάκονος*, sau *ἡ χήρα*, acest din urmă termen designând modul recrutării. In Apus: diacona, vidua, virgo canonica. Diaconesele erau în primele veacuri creştine femei, fecioare sau văduve, oficial încredinţate cu anumite funcţiuni legate de serviciul bisericesc. Comunităţile creştine au simţit urgenta necesitate de a crea — pentru serviciul spiritual al femeii, mai ales întru observarea regulelor decenţei în ceremonia botezului, care în acea vreme se conferea în multe cazuri adulţilor noui convertiţi — un oficiu care să fie încredinţat unor persoane de sex feminin. Creat, se pare, special sau mai mult pentru această raţiune de a asista pe preot la săvârşirea botezului femeilor adulte, oficiul diaconeselor, începând cu secolul VI, încetul cu încetul dispare, cauzele instituirii lui ne mai fiind date, botezul persoanelor vârstnice fiind tot mai rar.

Rânduită din nou treapta diaconeselor în Biserica Anglicană, se crede că ea va lua o înfăţişare nouă. De unde în instituţia primară predicarea în biserică, administrarea propriu zisă a botezului şi serviciul la altar le-au fost constant interzise diaconeselor, poziţia lor fiind privită ca inferioară celei a diaconilor (vezi: Didascalia III, 6, 9; Const. Ap. III, 5, 6, 9), azi, în anumite cercuri ale Bisericii engleze, se manifestă vădite tendinţe de depăşire a acestui cadru apostolic şi post-apostolic, îngăduindu-se diaconeselor săvârşirea şi a acestor slujbe. Vârsta dela care femeile erau admise în treapta diaconatului în Biserica primelor veacuri, urmând unei tradiţii apostolice, era cea de 60 ani. Canonul XV al sinodului dela Calcedon (451) a admis şi vârsta de 40 ani. Căsătoria după hirotonire nu le mai era permisă diaconeselor, Iustinian prevăzând chiar pedepse capitale pentru călcarea acestei porunci. Nimic în această privinţă n'a fost stabilit în restaurata instituţie din Biserica Anglicană. Deaceea glasurile de nemulţumire şi chiar de protest ridicate împotriva acesteia din rândurile celor ce constitue „criteriul extern" al Bisericii, care în Anglia este foarte conştiu de poziţia lui, sunt destul de multe şi destul de hotărîte.

Problema însă, cu toate greutăţile pe cari le include, este încă în faza genuină. Felul cum va evolua, ni-l va arăta viitorul. Noi, în ceea ce ne priveşte, rămânând pe lângă principiul că oficiul diaconeselor a fost o instituţie creată pentru timpuri şi împrejurări anumite, credem că restaurarea ei nu este prin nimic justificată, acele împrejurări ne mai fiind date astăzi, iar serviciile diaconeselor putând fi foarte bine îndeplinite de călugăriţele Bisericii.

II) Purureafecioria Maicii Domnului este o dogmă pe care creştinismul întreg a fost solidar în a o profesa şi apăra întotdeauna cu infinită dragoste. Antidicomarianiţii tuturor vremurilor au fost combătuţi de fiii Bisericii cu argumente irezistibile. Biserica Anglicană se găseşte astăzi în faţa unui curent de noui antidicomarianiţi, din nenorocire răsăriţi din mijlocul clerului ei. Aceştia, prinşi în valurile unui fals „modernism", manifestă un antidicomarianism de forma cea mai vulgară pe care a cunoscut-o Biserica. Ne amintim că blasfematorii Preacuratei Fecioare Maria se împart în trei categorii: *a)* Cei cari admit fecioria Maicii Domnului în concepere, ca fiind operă a Duhului Sfânt, dar n'o admit în naştere (Jovinian sec. IV şi alţii); *b)* Cei cari admit şi conceperea şi naşterea miraculoasă a Domnului, dar susţin că după naşterea Mântuitorului Iosif şi Maria au mai avut şi alţi fii (Tertulian, Eunomius, Eudoxiu etc.); *c)* Cei cari contestă peste tot fecioria Preacuratei, susţinând că conceperea Domnului nostru Iisus Hristos n'a fost operată de Duhul Sfânt, ci că Iosif este tatăl naturii umane a Mântuitorului (Carpocrat, Cerint, secta antidicomarianiţilor etc.). Desigur această ultimă formulare reprezintă cea mai impioasă şi mai grosieră blasfemie adusă Preacuratei Fecioare Maria, blasfemie pe care mintea noastră o repugnă cu indignare. Din păcate, în această formă a apărut astăzi în Biserica Anglicană. Prea Sfinţitul Dr. Henwood, episcop de Ely, a

raportat plenului adunării Arhiepiscopale de Canterbury, „că un preot bine cunoscut a afirmat că Iosif a fost tatăl Domnului nostru Iisus Hristos". (Vezi: The Thimes, 20 Ian. pag. 9). Şi a continuat P. S. Sa, întrebându-se pe bună dreptate, dacă astfel de preoţi cari neagă adevărurile de credinţă pe cari ei au fost trimişi să le propovăduiască, mai pot face parte din sacerdoţiu?

Pare curios însă, că deşi problema prezintă multă importanţă, totuşi în afară de condamnarea în termeni generali ai rătăcirii, adunarea n'a dictat măsuri de ordin mai special, de aplicare imediată.

In Ortodoxie, adevărul Purureafecioriei Maicii Domnului trăeşte viu, aşa cum a fost exprimat de tradiţia continuă a Sfintei noastre Biserici şi cuprinsă de Sf. Părinţi în atâtea formule ontologic unite cu întreaga noastră gândire şi fiinţă ortodoxă.

Mirfield—Anglia, 1939. Preot D. VEŞTEMEAN

*

FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ DIN VARŞOVIA ARE UN PROFESOR ROMÂN. Iată o veste care-i va surprinde pe mulţi. Şi care negreşit îi va bucura din cale-afară pe toţi românii ortodocşi.

Sunt bine cunoscute legăturile frăţeşti dintre Ortodoxia românească şi cea poloneză, din celece s'au scris cu prilejul vizitelor pe cari şi le-au făcut nu demult întâistătătorii celor două Biserici ortodoxe. Legăturile acestea au fost statornicite de marele mutat dela noi şi vrednicul de pomenire Patriarh *Miron*. Ele nu s'au redus la nişte simple manifestaţi protocolare de amiciţie, ci au rodit fapte cari grăiesc mai elocvent decât cele mai mişcătoare cuvinte.

Încă din anul trecut, guvernul polonez — apreciind legăturile cordiale dintre cele două Biserici surori — s'a adresat Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe române cu rugămintea de-a trimite un tânăr teolog spre a fi numit profesor la Facultatea de Teologie ortodoxă a Universităţii Iosif Pildsuski din Varşovia.

I. P. Sf. Patriarh *Miron* a ales în acest scop pe dl Dr. *Iustin Moisescu*. Alegerea a fost cum nu se putea mai nimerită. Născut în 8 Martie 1910 la Cândeşti (Muscel), tânărul I. Moisescu a urmat Seminarul teologic „Patriarhul Miron" din Câmpul Lung (Muscel) în anii 1922—1930. Fiind un elev sârguincios şi talentat, I. P. Sf. Patriarh Miron l-a trimis apoi, pentru continuarea studiilor, la Facultatea de Teologie ort. din Atena (1930—1934), unde şi-a luat licenţa şi apoi doctoratul în Teologie (1938) cu menţiunea cea mai mare „arista" (eminent). Intre timp (1934—1936), a studiat la Universitatea din Strasbourg. Intors în ţară, a funcţionat scurtă vreme la Seminarul Nifon din Bucureşti. Iar la începutul anului acestuia, a fost numit profesor de Noul Testament la Facultatea de Teologie ortodoxă din Varşovia.

In ziua de 3 Februarie a. c., tânărul profesor universitar şi-a inaugurat cursurile cu prelegerea: „Sf. Scriptură a Noului Testament ca isvor al revelaţiei divine". Erau prezenţi la această festivitate I.

P. Sf. Mitropolit Dionisie al Varşoviei — care-i şi decanul Facultăţii numite — P. Sf. Episcop Timotei, Rectorul şi profesorii Universităţii Iosif Pildsuski, dl R. Franasovici ambasadorul României şi membrii ambasandei noastre dela Varşovia, precum şi numeroşi studenţi polonezi şi români. Reuşita deplină a lecţiei inaugurale, a prilejuit o caldă manifestaţie de simpatie la adresa României iar dlui prof. univ. Dr. I. Moisescu i-a adus aplauze şi felicitări cari îl onorează şi-l obligă.

Noi, care-l cunoaştem bine pe dl prof. univ. Dr. I. Moisescu, suntem siguri că ne va agonisi multă cinste în ţara vecină dela miazănoapte. Pentru care pricină, tăiem la răboj evenimentul cu bucuria celorce-şi dau tot mai limpede seama că rolul covârşitor pe care Ortodoxia românească este chemată să-l joace în concertul Bisericilor surori ale Răsăritului, nu este o vorbă de zile mari — ci o realitate. GR. T. M.

† PAPA PIUS XI. A trecut la cele veşnice fostul patriarh schismatic al Occidentului, episcopul Romei, cunoscut sub numele de Pius XI. In viaţa civilă s'a chemat Ahile Ratti. Se născuse la 31 Mai 1857, în târgul Desio, de lângă Milano. Studiile de teologie, filosofie şi drept şi le-a făcut la Milano şi la Roma. In 1879 a intrat în cler. Dela 1882 a funcţionat timp de 5 ani ca profesor de teologie la Milano, oraşul de care se simţea mai legat decât de Roma, aşa că pe bună dreptate îi ziceau locuitorii Romei „milanezul". Dela 1888 a intrat în serviciul bibliotecii „Ambroziene" din Milano, ajungând director al acesteia, iar apoi a trecut la biblioteca Vaticană, al cărei prefect a fost numit la 1914. La 1918 a intrat în diplomaţia papală, trimis fiind ca „vizitator apostolic" la Varşovia şi avansat tot acolo la rangul de „nunţiu", în 1919, dar nu stătu mult căci, fiind acuzat de germanofilie, a fost expulzat în Nov. 1920 de către poloni. Un an după aceea, la 1921, fu numit arhiepiscop de Milano, iar la 6 Febr. 1922 fu ales papă. După 17 ani de domnie, moare în vârstă de 82 ani, plâns de catolici şi regretat de cei cari l-au cunoscut ca pe un om bun şi înţelept. Ca de obiceiu la moartea fiecărui om, suntem dispuşi să-i dăm memoriei lui totul, să-i recunoaştem tot ce nu i-am recunoscut în viaţă. Aşa se petrece cazul şi cu cel care a fost Pius XI. Judecându-l după faptele sale, într'adevăr Pius XI ni se prezintă ca un domnitor bun şi înţelept, care a ştiut să păstreze ceea ce a moştenit şi să tragă cât mai mare folos pentru biserica sa. A fost un om iubitor de cultură. N'a fost diplomatul pe care-l credeau unii, căci diplomaţia papală era mai mult în mânile cardinalului Pacelli. Iubitor de linişte şi de confortul civilizaţiei moderne, a vrut această linişte pentru toată lumea, a vrut pacea.

Dintre faptele sale, fapta mare de care i se va lega numele în istoria papalităţii şi a creştinismului, este întemeierea „Acţiunii Catolice". Iniţiată de alţii, prin el a fost oficializată mişcarea aceasta, care dacă n'ar avea şi ţeluri politice, s'ar încadra perfect în duhul Evangheliei şi al concepţiei organice despre biserică.

Pe noi Românii, papa nu ne-a iubit, pentru Ortodoxia noastră. I-a iubit pe uniţi şi prea mult pe maghiari. Şi unora şi altora le-a dat ajutoare politice precum şi arginţi. A manifestat prea multă simpatie pentru jidani. I-a apărat. *A fost filo-semit.*

Pentru tot ce-a lucrat creştineşte îi zicem un creştinesc: Dumnezeu să-l odihnească.

PAPA PIUS XII. A murit „vicarul lui Hristos" cum îi zic catolicii episcopului Romei, şi infailibilitatea s'a stins, s'a întrerupt un moment, ca apoi să treacă asupra noului „pontifice", prin vre-o hirotonie specială papală cu fumuri pe care noi nu o cunoaştem. Nou alesul papă, fostul cardinal Eugeniu Pacelli, acela care de fapt a condus efectiv, în ultimii ani, biserica romano-catolică, este o personalitate de marcă, o personalitate care l-a şi dominat pe predecesorul său, făcând să se simtă în multe acte de guvernământ papal mâna şi prezenţa primului cardinal.

Pius al XII-lea, o figură de ascet oriental, a exercitat şi până acum prerogative de infailibil şi de inspirator permanent a tot ce s'a întreprins mai ales în diplomaţia papală de vre-o 10 ani încoace. El este un diplomat de carieră şi urmând unui impuls firesc, imediat după hirotonia întru preot şi-a început ucenicia diplomatică şi preocupările de această natură nu le-a mai părăsit până azi.

Adversar ireductibil al fascismului, al naţional-socialismului şi al tuturor naţionalismelor, va avea de susţinut — dacă nu le va evita — lupte cu adversari cari nu i se vor pleca cu nici un preţ. E un om politic, dar catolic politic, şi azi politica bisericii catolice n'o mai ia nimeni în serios, sau dacă o ia, atunci o pune la punct aşa cum face fascismul şi naţional-socialismul şi cum vor trebui să facă toate statele conduse în chip conştient.

Steaua catolicismului politic a apus. Aşa au evoluat lucrurile şi semne sunt că această stea se va stinge de tot, nu va mai răsări; iar omul politic, ales acum papă, va accelera stingerea, pentrucă va vrea să mai facă politică. Numai retragerea de pe arena politică i-ar garanta o domnie liniştită, dar Pacelli (omul păcii) nu va fi un om de pace, deşi s'a declarat un papă al păcii. Dar una e papa şi alta e omul. Pentru Români, nici măcar pentru uniţi, n'are nici o simpatie. Ne-ar vrea mai puţin naţionalişti, ne-ar vrea catolici şi fraţi cu iubiţii săi unguri. Altfel îi preferă, ca şi antecesorul său, pe iudei, din oportunitate politică, mai ales de când a luat şi *ducele* măsuri împotriva lor.

Pius XII nu mai e milanez ci „roman" de baştină, născut în Roma la 2 Martie 1876. A ocupat funcţii în diplomaţia papală toată viaţa. La 21 Aprilie 1917 a fost numit *nunţiu* la München, iar în 1920 la Berlin, până în 1929, când devine cardinal, apoi *secretar de stat* (un fel de prim ministru al statului papal) şi în fine papă, ales la 2 Martie 1939.

L. S.

NOTE ŞI INFORMAŢII

BĂTRÂNUL nostru continent petrece vremuri de frământări îngrijorătoare. Porumbelul păcii se sprijineşte în cârji. La graniţa de vest a ţării noastre dragi, un stat amic a dispărut de pe hartă.

Ne dăm seama perfect de bine că aceste întâmplări n'au rămas fără efect asupra conştiinţelor româneşti. Datoria noastră a tuturora, în aceste vremuri de enervare mondială, este de-a ne menţine mai presus de ele. Să avem încredere în Dumnezeu, în patriotismul conducătorilor noştri şi'n braţul ostaşului român. O ţară bine înarmată atât la propriu cât şi la figurat, n'are dece să se teamă.

I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* a adresat, în acest sens, un cald îndemn fiilor Bisericii noastre.

GR. T. M.

DRUMUL CRUCII. Intr'o vreme când arta se află în dureroasă şi regretabilă criză, înfăţişând viaţa omenească *„numai în exprimarea ei terestră, reală, foarte adesea josnică şi înjositoare“*, iată un fenomen menit să aducă multă bucurie în sufletele păstorilor Bisericii şi multă înviorare în viaţa sufletească a neamului nostru: *„Teatrul religios“* din Bucureşti, al cărui director e un tânăr şi însufleţit artist, dl *I. Frumuşani*. S'a deschis sub înaltul patronaj al mult regretatului *Patriarh Miron* şi al *P. S. Sale Episcopul Nicolae Colan* al Clujului, pe când era ministru al Cultelor şi are preşedinte al comitetului de conducere pe *P. S. Sa Episcopul Irineu Craioveanul*, ceeace dovedeşte că rostul lui e de a fi un glas puternic de chemare la adevărata viaţă creştină, al sfintei noastre Biserici ortodoxe.

Incercând să ridice arta din starea tristă în care se găseşte, „Teatrul acesta religios, după cum spuneam în cuvântarea rostită cu prilejul reprezentării la Sibiu a piesei *„Drumul Crucii“*, din 17 Martie c., *„vrea să contribue în acelaş timp la schimbarea idealului de viaţă a unei mari părţi a neamului nostru“*, înfăţişând spectatorilor crâmpee de viaţă *„din vremi îndepărtate, trăită pentru cer şi pentru veşnicie, sub semnul şi sub puterea Sf. Cruci“*.

Deaceea noi salutăm cu mare bucurie apariţia acestui teatru, îi dorim viaţă lungă şi mai ales îi dorim să nu desnădăjduiască în faţa indiferenţei şi împietririi omeneşti, dovedită prin absenţa publicului, în prea mare măsură, dela reprezentaţiile sale, bineştiind că omul de azi aleargă mai mult după haz şi după viaţă uşoară şi trebue multă trudă, multă răbdare şi multă încredere în ajutorul atotputernicului Dumnezeu până să-l facem să înţeleagă seriozitatea şi spiritul de jertfă al adevăratei vieţi creştine.

Pr. Z. OANCEA

VIAŢA ILUSTRATĂ, frumoasa revistă a P. Sf. Episcop *Nicolae*

Colan — şi-a oricărei familii cu creştinească şi românească simţire — aduce în fruntea numărului ei pe Martie a. c. un splendid cuvânt despre *Ortodoxie şi renaşterea naţională*, semnat de directorul ei, care trebue citit negreşit.

ÎN *„Seria Teologică"* — colecţia de studii teologice ştiinţifice întemeiată şi îngrijită de luminatul nostru Arhipăstor, I. P. Sf. Mitropolit *Nicolae* — a apărut, sub nr. 13, impunătoarea lucrare a Păr. Dr. *Liviu Stan*, profesor la Academia teologică „Andreiană", intitulată: *Mirenii în Biserică*, studiu istoric-canonic.

Despre lucrarea harnicului colaborator al revistei noastre care-l Păr. Prof. Dr. Liviu Stan, vom avea prilejul să scriem în curând aşa cum se cuvine. Pentrucă ea clarifică în chip documentat problema atât de controversată a drepturilor mirenilor în Biserică şi participarea lor la exercitarea puterii bisericeşti.

PENTRU ştiinţa istoriei bisericeşti, la noi, marele *Eusebie Popovici* a fost tot atâta cât Eusebie al Cezareei pentru aceeaşi ştiinţă: *părintele ei.*

In anul acesta s'a împlinit un veac dela naşterea eruditului profesor, iar dela moartea lui 15 ani.

Facultatea de Teologie ortodoxă din Cernăuţi, care ţine cu demnitate şi prestigiu la moştenirea ce i-a lăsat-o acest vrednic slujitor al ei, a subliniat discret şi demn momentul amintit. Din acest prilej, actualul titular al catedrei de istorie bisericească universală, dl Prof. univ. Dr. *Milan P. Şesan*, a publicat o lucrare intitulată *„Statistica bisericească"*, pe care o închină ilustrului său înaintaş.

Subliniem deocamdată gestul, fiindcă despre lucrare o să scriem în curând mai multe.

FOAIA DIECEZANĂ, organul oficial al Episcopiei Caransebeşului, închină numărul ei din 19 Febr. a. c. memoriei Episcopului *Ioan Popasu*, din prilejul împlinirii unei jumătăţi de veac dela moartea acestui vrednic învăţăcel şi colaborator al Mitropolitului Andrei Şaguna.

SOCIETATEA de lectură „Andrei Şaguna" a studenţilor Academiei teologice „Andreiane" din Sibiu, a comemorat pe răposatul Patriarh al României *Dr. Miron Cristea*, fost elev al şcoalei noastre, în cadrul unei şedinţe publice, care a avut loc în ziua de 17 Martie a. c.

Pomenirea cu laudă şi cu jale a marelui adormit întru Domnul a făcut-o Păr. Prof. *Grigorie T. Marcu*, preşedintele de onoare al societăţii. Studentul din anul IV *Nichifor Todor*, a citit o diseraţie despre viaţa şi opera defunctului, iar corul studenţilor teologi condus de dl Prof. *Petru Gherman*, a executat câteva cântări adecvate momentului.

PAPA Pius XII a notificat oficial alegerea sa Patriarhilor ortodocşi răsăriteni.

GR. T. M.

COMITETUL central al „Atelior militanţi" din Moscova, a instituit anul trecut un premiu de 25,000 ruble pentru cea mai bună carte, scrisă întru apărarea Ateismului. Problema centrală a unei astfel de cărţi ar fi demonstrarea inexistenţei lui Dumnezeu. Iată că nebunia nimănui n'a mers atât de departe cât nebunia bolşevicilor atei. Nimeni n'a încercat până acum, dintre toţi ateii şi materialiştii, să găsească mijlocul prin care să arate lumii că nu există Dumnezeu, tocmai pentru faptul că *nu există* vre-un astfel de mijloc. Iar dacă nu există, va lua vre-un bolşevic cele 25,000 ruble (5,000,000 Lei)? Niciodată!

DUPĂ statisticele prezentate la congresul internaţional al celor fără de Dumnezeu (atei), ţinut la Londra anul trecut între 9 şi 13 Sept., se constată că numărul (nu procentul) cel mai mare de atei, după Rusia Sovietică, îl avea fosta republică cehoslovacă. Oare nu i-a ajuns mânia lui Dumnezeu pe necredincioşii cehoslovaci? Semne am văzut că Domnul nu l-a cruţat.

IN Moscova mai sunt 83 preoţi ortodocşi, cari toţi pot purta costumul preoţesc, pe când în civilizata Turcie kemalistă, nu mai au acest drept.

MIŞCAREA de renaştere religioasă ia proporţii în Rusia Sovietică. „Izvestia" se arată îngrijorată de acest fenomen şi dupăce atrage atenţia conducătorilor ateismului militant şi ai organizaţiilor tineretului comunist, arată că sub diferite firme şi pretexte, propaganda religioasă se face pe-o scară întinsă. Aşa de ex. creştinii ortodocşi pun în discuţie publică la şedinţele organizaţiilor tineretului, probleme ca existenţa strigoilor, a vârcolacilor, a duhurilor rele şi alte superstiţii. Cu acestea aprinzându-se discuţia, o conduc spre Dumnezeu, spre religie şi spre credinţa cea adevărată (pravoslavie), iar multora în felul acesta le infiltrează sentimente religioase.

L. S.

IN 2 Februarie a. c., sărbătoarea Purificării Maicii Domnului (Purification of the Blessed Virgin Mary), patru noui episcopi au fost hirotoniţi în monumentala catedrală istorică din centrul Arhiepiscopiei de York. In cadrul unei solemne liturghii, I. P. S. Sa Dr. Temple, Arhiepiscopul de York, asistat de douăzeci de episcopi şi în prezenţa a peste trei sute de preoţi îmbrăcaţi în stihare albe, a chemat Duhul Sfânt peste Rev. Tom Longworth sfinţindu-l episcop de Pontefract, Ven. G. Ed. Powell episcop de Genrith, Rev. H. E. Hubbard episcop de Whitby şi Ven. Leslie Owen episcop de Yarrow. Ceremonia s'a caracterisat prin multă demnitate şi impresionantă solemnitate. Ziarele au apreciat evenimentul ca unic în istoria Arhiepiscopiei de York, când patru episcopi au fost hirotoniţi împreună în aceeaşi zi şi la aceeaşi liturghie. (The Yorkshire Evening Post, 2 Febr.).

Pr. D. V.